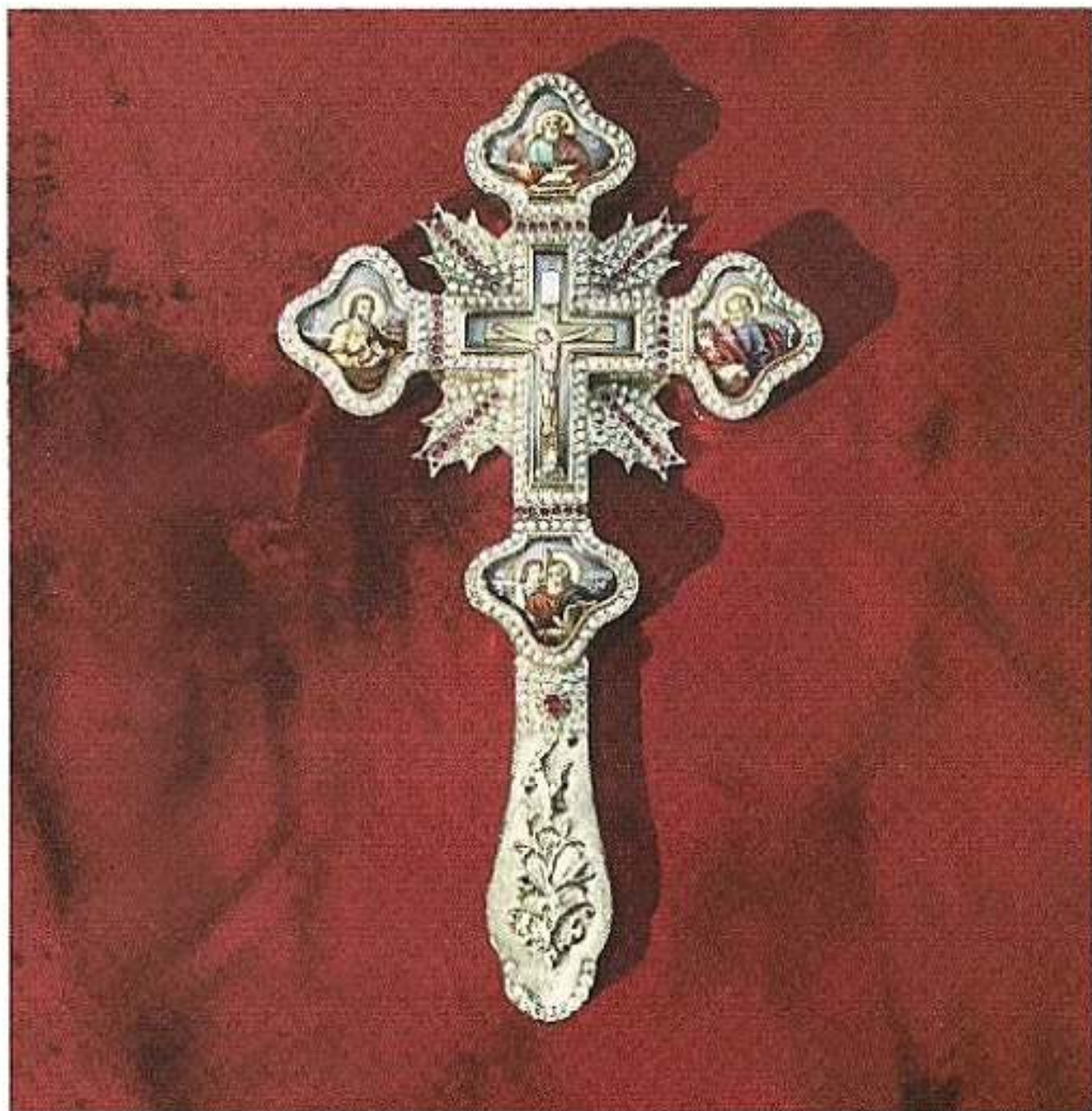

ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ

«Τοῦτο δὲ καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν» (Β' Κορινθ. ε', 9)

«Ὡς βότρυν πλήρη ζωῆς ὁ θασιάσας τὸν Ἰησοῦν»
(Ι. Ν. Ἁγ. Γεωργίου Βροντάδου).

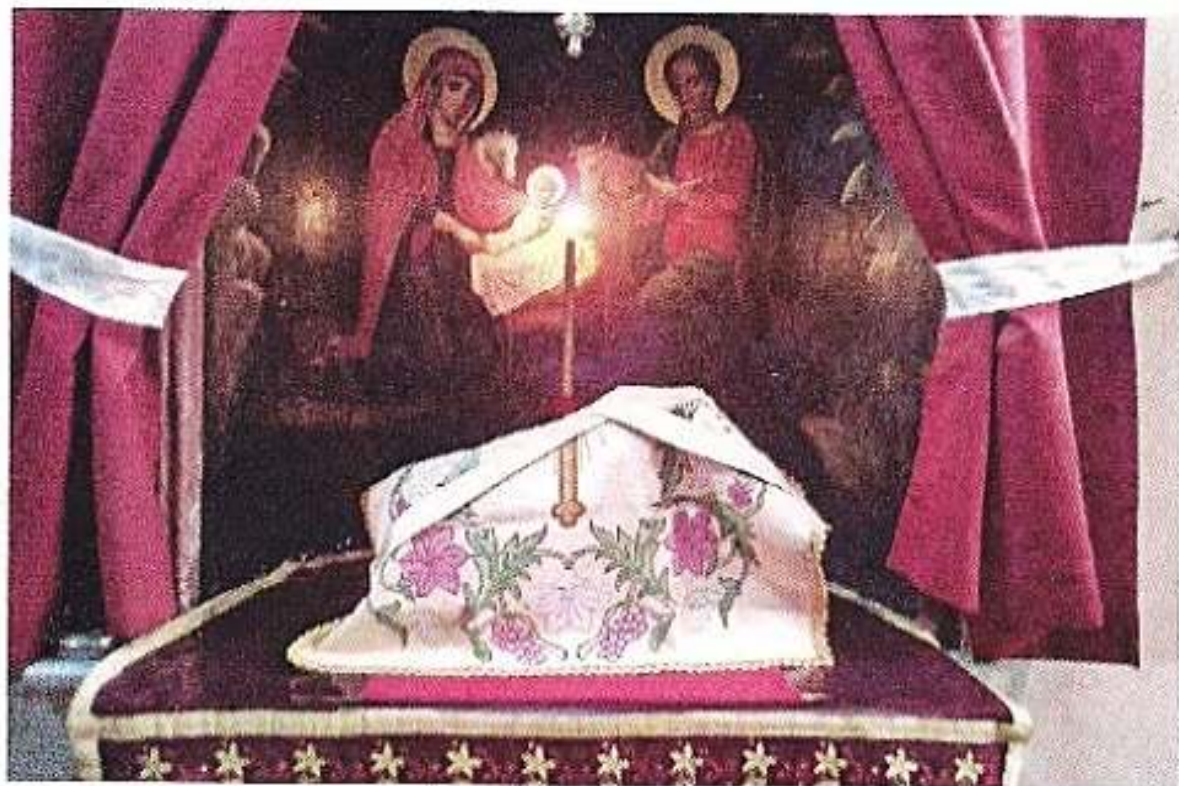
Τεύχος 48ον ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2019

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ, ΦΑΡΩΝ & ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΕΩΣ

ΧΙΟΣ

«Ἐλόγησαν τὴν Πρόθεσιν ταύτην»
(Ἱ. Ν. Ἀγ. Δημητρίου Ἀρμολίων Χίου).

Ἀπὸ τὴν περιφορὰν τῶν Ἱ. Λειψάνων
τοῦ Ἀγ. Νεκταρίου εἰς Λέγμιναν (3.9.2019).

† Β Α Ρ Θ Ο Λ Ο Μ Α Ι Ο Σ
ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΧΑΡΙΝ,
ΕΙΡΗΝΗΝ ΚΑΙ ΕΛΕΟΣ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΤΙΣΕΩΣ
ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ

*

Προσφιλείς ἀδελφοί Ἱεράρχαι καί τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Εὐδοκία καί χάριτι τοῦ πανδώρου Θεοῦ συμπληροῦνται σήμερον 30 ἔτη ἀπό τῆς καθιερώσεως ὑπό τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς ἑορτῆς τῆς Ἰνδίκτου καί πρώτης ἡμέρας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους ὡς «Ἡμέρας προστασίας τοῦ περιβάλλοντος». Ἡ εὐλογημένη αὕτη πρωτοβουλία ἔσχε δαυιλῆ καρποφορίαν. Δέν ἀπηυθύνθημεν μόνον πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους πιστοὺς, οὔτε μόνον πρὸς τοὺς χριστιανούς ἢ τοὺς ἐκπροσώπους ἄλλων θρησκειῶν, ἀλλὰ καί πρὸς πολιτικὰς προσωπικότητες, πρὸς περιβαλλοντολόγους καί ἄλλους ἐπιστήμονας, πρὸς τοὺς διανοουμένους καί κάθε ἄνθρωπον καλῆς θελήσεως, ἐπιζητοῦντες τὴν συμβολὴν των.

Αἱ περιβαλλοντικαὶ δράσεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐλειτούργησαν ὡς ἕνασμα διὰ τὴν θεολογίαν, νά προβάλλῃ μέ ἔμφασιν τὴν ἀλήθειαν τῆς χριστιανικῆς ἀνθρωπολογίας καί κοσμολογίας, τὴν εὐχαριστιακὴν θεώρησιν καί χρῆσιν τῆς δημιουργίας καί τό πνεῦμα τοῦ ὀρθοδόξου ἀσκητισμοῦ ὡς βάσιν διὰ τὴν κατανόησιν τῶν αἰτίων καί ἀντιμετώπισιν τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος. Ἡ σχετικὴ μέ τὴν θεολογικὴν οἰκολογίαν ἢ οἰκολογικὴν θεολογίαν βιβλιογραφία εἶναι ἐκτενεστάτη καί συγκροτεῖ ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ἀξιόλογον ὀρθόδοξον μαρτυρίαν ἐναντι μιᾶς ἐκ τῶν μεγαλυτέρων προκλήσεων διὰ τὴν σύγχρονον ἀνθρωπότητα καί τὴν ζωὴν ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ ἐνασχόλησις μέ τό οἰκολογικόν πρόβλημα καί τὰς κοσμολογικάς διαστάσεις καί

ἐπιπτώσεις τῆς ἁμαρτίας, αὐτῆς τῆς ἀλλοτριωτικῆς ἐσωτερικῆς «ἀνατροπῆς ἀξιών» εἰς τόν ἄνθρωπον, ἔφερον εἰς τό προσκῆνιον τήν συνάφειαν περιβαλλοντικῶν καί κοινωνικῶν προβλημάτων καί τήν ἀνάγκην κοινῆς προσεγγίσεώς των. Στράτευσις διά τήν προστασίαν τῆς ἀκεραιότητος τῆς δημιουργίας καί διά τήν κοινωνικήν δικαιοσύνην εἶναι δράσεις ἀλληλένδετοι καί ἀδιαίρετοι.

Τό ἐνδιαφέρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διά τήν προστασίαν τῆς κτίσεως δέν ἐγεννήθη ὡς ἀντίδρασις εἰς τήν σύγχρονον οἰκολογικήν κρίσιν, δέν εἶναι δημιούργημα τῆς. Αὐτή ἦτο ἀπλῶς ἡ ἀφορμή καί ἡ εὐκαιρία διά νά ἐκφράσῃ, νά ἀναπτύξῃ, νά διακηρύξῃ καί νά προβάλλῃ ἡ Ἐκκλησία τὰς οἰκοφιλικάς ἀρχάς τῆς. Θεμέλιον τῆς ἀδιαπτώτου μερίμνης τῆς Ἐκκλησίας διά τό φυσικόν περιβάλλον εἶναι αὐτή αὕτη ἡ ἐκκλησιολογική ταυτότης καί ἡ θεολογία τῆς. Ὁ σεβασμός καί ἡ προστασία τῆς κτίσεως εἶναι διάστασις τῆς πίστεώς μας, περιεχόμενον τῆς ζωῆς μας ἐν Ἐκκλησίᾳ καί ὡς Ἐκκλησίας. Ἡ ἴδια ἡ ζωή τῆς Ἐκκλησίας εἶναι «βιωμένη οἰκολογία», ἔμπρακτος σεβασμός καί μέριμνα διά τήν δημιουργίαν καί πηγὴ τῶν οἰκολογικῶν δραστηριοτήτων τῆς. Κατ' οὐσίαν, τό ἐνδιαφέρον τῆς Ἐκκλησίας διά τήν προστασίαν τῆς κτίσεως εἶναι προέκτασις τῆς Θείας Εὐχαριστίας εἰς ὅλας τὰς διαστάσεις τῆς σχέσεώς τῆς μέ τόν κόσμον. Ἡ λειτουργική ζωή τῆς Ἐκκλησίας, τό ἀσκητικόν ἦθος, ἡ ποιμαντική διακονία, ἡ σταυροαναστάσιμος βιοτὴ τῶν πιστῶν, ὁ ἄσβεστος πόθος τῆς αἰωνιότητος, συγκροτοῦν μίαν κοινωνίαν προσώπων διά τήν ὁποίαν ἡ φυσική πραγματικότης δέν εἶναι ἀντικείμενον, χρηστικόν ὑλικόν διά τήν κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀτόμου καί τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ ἐνέργημα, πεπραγμένον, δημιούργημα τοῦ προσωπικοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος μᾶς καλεῖ νά τό σεβασθῶμεν καί νά τό προστατεύσωμεν, καθιστάμενοι «συνεργοί» αὐτοῦ, «οἰκονόμοι», «φύλακες», καί «ἱερεῖς» τῆς δημιουργίας, νά καλλιεργήσωμεν εὐχαριστιακὴν σχέσιν μέ τήν κτίσιν.

Ἡ μέριμνα διά τό φυσικόν περιβάλλον δέν εἶναι μία πρόσθετος δραστηριότης εἰς τήν ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν, ἀλλὰ οὐσιαστικὴ ἐκφρασις αὐτῆς. Δέν ἔχει κοσμικόν, ἀλλὰ ἀμιγῆ ἐκκλησιαστικόν χαρακτήρα, εἶναι «λειτουργικὴ διακονία». Ὅλοι αἱ

πρωτοβουλίαί καί αἱ δράσεις τῆς Ἐκκλησίας εἶναι «ἐφηρμοσμένη ἐκκλησιολογία». Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ, ἡ θεολογική οἰκολογία δέν ἀναφέρεται μόνον εἰς τήν ἀνάπτυξιν οἰκολογικῆς εὐαισθησίας καί εἰς τήν ἀντιμετώπισιν τῶν περιβαλλοντικῶν προβλημάτων ἐπί τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς χριστιανικῆς ἀνθρωπολογίας καί κοσμολογίας, ἀλλά ἐπεκτείνεται εἰς τήν ἐν Χριστῷ ἀνακαίνισιν συμπάσης τῆς κτίσεως, ὅπως αὐτή πραγματώνεται καί βιοῦται ἐν τῇ Θεῷ Εὐχαριστίᾳ, ὡς εἰκόνι καί προγεύσει τῆς ἐσχατολογικῆς πληρώσεως τῆς Θεῆς Οἰκονομίας ἐν τῇ δοξολογικῇ πληρότητι καί φωτοχυσίᾳ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Τιμιώτατοι ἀδελφοί καί προσφιλέστατα τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Τό οἰκολογικόν πρόβλημα ἀποκαλύπτει ὅτι ὁ κόσμος μας ἀποτελεῖ ἐνότητα, ὅτι τά προβλήματά μας εἶναι παγκόσμια καί κοινά. Διά τήν ἀντιμετώπισιν τῶν κινδύνων ἀπαιτεῖται πολύπλευρος κινητοποίησις, σύγκλισις, συμπόρευσις, σύμπραξις. Εἶναι ἀδιανόητον, ἡ ἀνθρωπότης νά γνωρίζῃ τήν σοβαρότητα τοῦ προβλήματος καί νά συνεχίζῃ νά συμπεριφέρεται ὡς νά μή ἐγνώριζεν. Ἐνῷ κατά τās τελευταίας δεκαετίας, τό κυρίαρχον πρότυπον οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς παγκοσμιοποιήσεως, μέ πρόσημον τόν φετιχισμόν τῶν οἰκονομικῶν δεικτῶν καί τήν μεγιστοποίησιν τοῦ κέρδους, ὥξυνε τά οἰκολογικά καί κοινωνικά προβλήματα, ἐξακολουθεῖ νά κυριαρχῇ εὐρέως ἡ ἄποψις ὅτι «δέν ὑπάρχει ἄλλη ἐναλλακτική ἐπιλογή» καί ὅτι ἡ μή συμμόρφωσις πρός τήν ἄτεγκτον νομοτέλειαν τῆς οἰκονομίας θά ὀδηγήσῃ εἰς ἀνεξελέγκτους κοινωνικάς καί οἰκονομικάς καταστάσεις. Τοιοῦτοτρόπως, ἀγνοοῦνται καί δυσφημίζονται αἱ ἐναλλακτικαί μορφαί ἀναπτύξεως καί ἡ ἰσχὺς τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης καί τῆς δικαιοσύνης.

Ἡμεῖς ὀφείλομεν νά δραστηριοποιηθῶμεν ἐτι περαιτέρω διά τήν ἐφαρμογὴν ἐν τῇ πράξει τῶν οἰκολογικῶν καί κοινωνικῶν συνεπειῶν τῆς πίστεώς μας. Εἶναι ἐξόχως σημαντικόν ὅτι αἱ καθ' ἡμᾶς ἀρχιεπισκοπαί καί μητροπόλεις, πολλαί ἐνορίαί καί ἱεραὶ Μοναί, ἔχουν ἀναπτύξει οἰκολογικάς πρωτοβουλίας καί πρακτικάς διά τήν προστασίαν τοῦ περιβάλλοντος, καί ποικίλα προγράμματα

περιβαλλοντικής αγωγής. Πρέπει νά δοθῆ ἰδιαίτερα ἔμφασις εἰς τήν ἐν Χριστῷ διαπαιδαγώγησιν τῶν νέων, ὥστε αὕτη νά λειτουργῆ ὡς χῶρος καλλιέργειας καί ἀναπτύξεως οἰκολογικοῦ ἤθους καί ἀλληλεγγύης. Ἡ παιδική καί ἡ ἐφηβική ἡλικία ἀποτελοῦν ἰδιαίτερος εὐνοϊκὰς περιόδους τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου δι' οἰκολογικήν καί κοινωνικήν εὐαισθητοποίησιν. Τό Οἰκουμένικόν Πατριαρχεῖον, ἐν ἐπιγνώσει τῆς σπουδαιότητος τῆς περιβαλλοντικῆς ἐκπαιδεύσεως, συνεχίζον τήν σειράν τῶν σχετικῶν σεμιναρίων, ἀφιέρωσε τήν ἐν τῇ Ἑδρᾷ αὐτοῦ ὀργανωθείσαν Γ' διεθνή «Διάσκεψιν τῆς Χάλκης διά τήν Θεολογίαν καί τήν Οἰκολογίαν» (31 Μαΐου - 4 Ἰουνίου 2019), εἰς τό θέμα τῆς ἐντάξεως εἰς τά προγράμματα τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν μαθημάτων καί προγραμμάτων σχετικῶν μέ τήν οἰκολογίαν καί τήν οἰκολογικήν παιδείαν. Ἡ λύσις τῶν μεγάλων προβλημάτων τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι ἀνέφικτος χωρίς πνευματικόν προσανατολισμόν.

Περαιόντες τόν λόγον, εὐχόμεθα πᾶσιν ὑμῖν αἴσιον καί εὐλογημένον ἐκκλησιαστικόν ἔτος, πλούσιον ἐν ἔργοις θεαρέστοις, καλοῦντες δέ τά ἀνά τήν οἰκουμένην φωτόμορφα τέκνα τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας νά προσεύχωνται διά τήν ἀκεραιότητα τῆς δημιουργίας, νά ζοῦν οἰκοφιλικῶς καί φιλαδέλφως εἰς ὅλας τὰς διαστάσεις τῆς ζωῆς των, νά ἀγωνίζωνται διά τήν προστασίαν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος καί διά τήν προαγωγήν τῆς εἰρήνης καί τῆς δικαιοσύνης, καί διατρανοῦντες ἅπαξ ἔτι τήν ἀλήθειαν ὅτι δέν ὑπάρχει ἀληθῆς πρόοδος, ὅταν θίγεται ἡ «καλή λίαν» δημιουργία καί ὁ κατ' εἰκόνα καί καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ πλασθεὶς ἄνθρωπος, ἐπικαλούμεθα ἐφ' ὑμᾶς, μεσιτεία τῆς Ἁγιοπρώτου Παναγίας τῆς Παμμακαρίστου, τήν ζωοπάροχον χάριν καί τό ἄπειρον ἔλεος τοῦ Δημιουργοῦ καί Προνοητοῦ πάσης τῆς κτίσεως.

βιθ' Σεπτεμβρίου α'

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος
διάπυρος πρὸς Θεόν εὐχέτης πάντων ὑμῶν

ΛΟΓΟΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν κ. Μάρκου

Χάριτι τῆς Τρισηλίου Θεότητος, τοῦ ἀνάρχου Πατρός, τοῦ συνανάρχου Υἱοῦ καὶ Λόγου καὶ τοῦ συναϊδίου Ἁγίου Πνεύματος, ἐπευλογοῦμεν ποιμαντικῶς τὴν ἔκδοσιν τοῦ θεοπνεύστου καὶ ὠφελίμου κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης.

«Καὶ γάρ πνευματικός λειμών, καὶ παράδεισος τρυφῆς ἡ τῶν θείων Γραφῶν ἐστὶν ἀνάγνωσις, παράδεισος δὲ τρυφῆς ἐκείνου τοῦ παραδείσου βελτίων», ἅτε ποικίλως, δαψιλῶς, καὶ πανταχοῦ ἀνά τούς αἰῶνας ἐξηπλωμένος «φωνῆ μὲν ἑτέρα, πίστει δέ οὐχ ἑτέρα, καὶ γλώσση μὲν διαφόρῳ, διανοία δέ συμφώνῳ. Ὁ μὲν γάρ φθόγγος τῆς γλώσσης ἐνήλλακται, ὁ δὲ τρόπος τῆς εὐσεβείας οὐκ ἐνήλλακται» (ιερός Χρυσόστομος, Ὅτι χρήσιμος ἡ τῶν Γραφῶν ἀνάγνωσις, PG 51, στ. 87-88).

Ἡ μελέτη τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐκαινεῖ ἀπὸ τὴν καρδιακὴν προσευχὴν πρὸς τὸν Παράκλητον, προκειμένου νά φωτίση τὸν νοῦν καὶ νά πυρπολήσῃ τὴν καρδίαν, ὥστε νά ἀνιχνεύσωμεν τὸ «ἀπόθετον» κάλλος, τὴν θείαν δύναμιν καὶ τὴν ἄρρητον ἐνέργειαν, τὴν ὁποίαν ἐξακτινοῦσιν οἱ λόγοι τοῦ ἱεροῦ κειμένου. Αὕτη ἡ μοναδικὴ πνευματικὴ περιπέτεια καὶ ἐμπειρία ζωῆς κορυφοῦται εἰς τὴν δοξολογίαν τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐνεργεῖ ἐν τῷ κόσμῳ καὶ τῇ ἱστορίᾳ, ἀκόμη καὶ εἰς ζοφεράς περιόδους, θαυμάσια μυστήρια, ἅτινα τῷ ὄντι «πληροῦσι», «πληροφοροῦσι», ἤτοι ὀλοκληρώνουσι, καὶ θέλγουσι τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν, ἥτις διψᾷ διὰ λόγον ἀληθείας, σωτηρίας, ἐλπίδος καὶ ζωῆς.

Ἡ μελέτη τῆς Καινῆς Διαθήκης εἶναι μία συνεχῆς κατάστασις, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι ἀποτελεῖ οὐχὶ ἀπλῶς ἓν κείμενον, ἀλλὰ μίαν ὁδόν, ἢ ὀρθώτερον, τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν καλεῖται νά ἀκολουθῆ, καὶ τὴν ζωὴν, τὴν ὁποίαν καλεῖται νά

βιώνη καθημερινῶς ὁ πιστός χριστιανός: «Οὐ γάρ διὰ ταῦτα ἐδόθησαν αἱ Γραφαί, ἵνα ἐν βιβλίοις αὐτάς ἔχωμεν μόνον, ἀλλ' ἵνα καί ἐν καρδίαις αὐτάς ἐγκολάσωμεν» (ἰ. Χρυσοστόμου, Ὑπόμνημα εἰς τόν ἅγιον Ἰωάννην, Ὁμιλία ΑΒ', ΡG τόμ. 59, ΣΤ. 187).

Διὰ τόν λόγον αὐτόν, ἡ βίωσις τοῦ μηνύματος τῆς Καινῆς Διαθήκης πρέπει νά εἶναι καθημερινή καί διηνεκῆς, διότι δέν πρόκειται διὰ ἓν ἀπλοῦν βιβλίον. Πρόκειται διὰ τόν φύλακα εἰς τήν ἐν Χριστῷ ζωήν. Οὕτω, δυνάμεθα νά κατανοήσωμεν τάς συνεχεῖς προτροπάς τῶν θεοπνεύστων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας νά μελετῶμεν βιωματικῶς τάς Γραφάς, «μή πάθωμεν ὅπερ ἔπαθεν ὁ Ἀδάμ καί ἐκπέσωμεν τοῦ παραδείσου» (ἰ. Χρυσοστόμου, Ὅτι χρήσιμος ἡ τῶν Γραφῶν ἀνάγνωσις, ὅπ. π., στ. 90).

Καθίσταται σαφές, λοιπόν, ὅτι ἡ Καινή Διαθήκη ἀποτελεῖ τό γνησιώτερον κείμενον - ὁδηγόν τοῦ χριστιανοῦ εἰς τήν πορείαν του πρός τή θέωσιν, πορείαν ἐντεταγμένην εἰς τό σχέδιον τῆς θείας οἰκονομίας διὰ τή σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἄς ἀφήσωμεν τό πνεῦμα τῆς Καινῆς Διαθήκης νά ἐγκατοικήσῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ὥστε νά ὁδηγηθῶμεν εἰς λειμῶνας τῆς θείας δόξης, «ὥστε δυνηθῆναι τό βάθος κατοπεῦσαι τῶν θείων Γραφῶν» (ἱερός Χρυσόστομος, *Εἰς τόν ἅγιον Ἰωάννην*, ΡG 59, στ. 127), ὅσον ἐγχωρεῖ ἐκάστῳ, ἵνα καί τά ἀπό τῶν θεοσδότην καί ἀποστολικῶν λόγων διδάγματα καί ἐκ τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐνσημαινόμενα «οὐ μόνον μέλανι, ἀλλά Χάριτι» (Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, *Εἰς τό ἅγιον Πάσχα καί εἰς τήν βραδύτητα*, ΡG 35, στ. 396) τάς ψυχάς ἄρδωσιν παντοίως καί διηνεκῶς.

Ἐπί δέ τούτοις, εὐχόμενοι ὅπως ὁ φιλόανθρωπος Δεσπότης ἐλλάμπῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν τό τῆς Αὐτοῦ θεογνωσίας ἀκήρατον φῶς, διατελοῦμεν μετ' εὐχῶν πατρικῶν*.

* Πρόλογος εἰς ἔκδοσιν τῆς Καινῆς Διαθήκης διὰ λογαριασμόν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν.

ΚΥΡΙΑΚΗ Δ' ΛΟΥΚΑ

12 Οκτωβρίου 1986

«Ὁ σπόρος ἐστίν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ»

(Λουκ. η' 11)

*Τοῦ Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτου κ. Νίκωνος Χαρέα,
Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἴνουσσῶν.*

Σήμερα ἡ Αγία μας Ἐκκλησία, μέ τήν «παραβολή τοῦ σπορέως», μᾶς ὑπενθυμίζει, ὅτι ἀρχίζει τό ἔργο τῆς σπορᾶς τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Τό καλοκαίρι μέ τίς διακοπές πέρασε, τά σχολεῖα ἀρχισαν καί ἡ Ἐκκλησία ἀρχίζει τό ἔργο τῶν κατηχητικῶν Σχολείων, τῶν κηρυγμάτων, τό ἔργο τῆς Ἱεραποστολῆς γενικώτερα. Βεβαίως, ἡ Ἐκκλησία σὺδέποτε διακόπτει τό ἔργο τῆς Ἱεραποστολῆς, ἐντονώτερα ὅμως τούς μήνας αὐτοῦς τό κατεργάζεται. Ἡ Ἐκκλησία θά ρίψη τόν σπόρο τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ στίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων καί περιμένει τήν καρποφορία.

«Ὁ σπόρος ἐστίν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ».

Τώρα νά δοῦμε:

1. Γιατί ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ παρομοιάζεται μέ τόν σπόρο. Γιατί ἔχει πολλές ὁμοιότητες. Μικρός, μικρούτσικος ὁ σπόρος τοῦ σταριοῦ, χωρίς ἀξία, ἔτσι φαίνεται. Ποιός θά τόν βρῆ καί θά σκύψη νά τόν σηκώσει; Καί ὅμως αὐτός ὁ μικρούτσικος καρπός μᾶς δίνει ζωή καί ὅταν λείψη, γίνεται φοβερός λιμός, πείνα. Νά σκεφθοῦμε αὐτήν τήν στιγμή πόσοι ἀνθρώποι πεινοῦν, γιατί δέν ἔχουν σιτάρι, δέν ἔχουν αὐτούς τούς μικρούς κόκκους. Αὐτή ἡ ἀντιστοιχία φαίνεται νά ὑπάρχει καί γιά τόν λόγο τοῦ Θεοῦ. Ἀδύνατος φαίνεται, φτωχός στά μάτια τῶν πολλῶν καί πολλοί τόν περιμυροῦν καί ὅμως, μέσα του κρύβει μιά τεράστια ἀναπλαστική δύναμι.

καί 2. Τί εἶδος δυνάμεως, θά τό δοῦμε ἀναλυτικώτερα. Θά φέρουμε παραδείγματα. Μέ τόν λόγο τοῦ Θεοῦ δημιουργήθηκε ὁ Κόσμος. Μόλις ἀνοίξουμε τήν Παλαιά Διαθήκη, στούς πρώτους τῆς στίχους, διαβάζουμε: «εἶπεν ὁ Θεός γενηθήτω στερέωμα καί ἐγένετο στερέωμα». Ὁλόκληρος ἡ Δημιουργία εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Μέ τόν λόγο Του καί μόνο ἀναστήθηκαν νεκροί γιά νά θυμηθοῦμε τά θαύματα τῆς ἀναστάσεως νεκρῶν στήν Καινή Διαθήκη. Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐπεφτε στίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων σάν σπόρος, πού, μέ τήν

μυστική του δύναμι, ἔδινε δύναμι στά νεκρά σώματα, γιά νά ἀναστηθοῦν. Καί στήν Δευτέρα Παρουσία, μέ τόν λόγο τοῦ Θεοῦ, θά ἀναστηθοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Ἀκόμα, μέ τήν δύναμι τῶν λόγων Του ἔσπασε τούς ὀγκολίθους τῆς ἁμαρτίας μέσα στίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων. Νά θυμηθοῦμε τόν Ματθαῖον τόν Εὐαγγελιστή, τόν Ζακχαῖο, τόν Ληστή.

Υπάρχει ὁμοίως καί κάτι, τό ἀκόμα σημαντικώτερο. Αὐτή τήν δύναμι ὁ Χριστός τήν ἔδωκε καί στούς δικούς Του ἀνθρώπους. Θά θυμηθοῦμε, ὅτι ὁ Θεός ἔδωκε ἐντολή στόν Μωϋσῆ νά βγάλῃ νερό ἀπό τόν βράχο μόνο μέ τόν λόγο του. Αὐτή τήν δύναμι τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ σήμερα τήν ἔχουν οἱ Ἱερεῖς. Μέ τόν λόγο ἀγιάζουν τά Ἱερά Μυστήρια, ἐξομολογοῦν, συγχωροῦν, εὐλογοῦν τά στέφανα, τόν Ἄρτον καί τόν Οἶνον, τό Ἅγιον Μύρον, τόν ἁγιασμό καί τόσα καί τόσα ἄλλα. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι γεμάτος δύναμι καί ἡ δύναμις αὐτή ὁδηγεῖ στήν αἰωνιότητα.

«Ὁ σπόρος ἐστίν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ».

Χριστιανοί μου! Αὐτόν τόν χρόνο νά θελήσουμε νά πάρουμε μέσα μας τόν λόγο τοῦ Θεοῦ καί νά τόν ἀφήσουμε νά καρποφορήσῃ καί τότε θά δοῦμε τήν πνευματική καρποφορία, πού δέν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπό τήν σωτηρία τῆς ψυχῆς μας.

Γένοιτο!

**ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΦΥΛΛΟ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟ ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ
Κ. ΜΑΡΚΟΥ**

* * *

- Ἐκδότης: Η ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ.
- Ἀπευθύνεσθε: «ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ» - Ἱερά Μητρόπολις Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνούσσων - Κων. Ἀμάντου 24, Τ.Κ. 82100 - ΧΙΟΣ.
- Ἱστοσελίς: <http://www.imchiou.gr>
- Ἡ «ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ» διανέμεται δωρεάν.
- Δεκτές ἀντοπροαίρετες δωρεές ἀναγνωστῶν, ὑπέρ τοῦ κατηχητικοῦ καί φιλανθρωπικοῦ ἔργου.

Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ*

*Τοῦ κ. Χαλαλάμπους Γ. Σωτηροπούλου,
Δρος Θ. Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν*

Εσημειώθη ὅτι ἡ σάρκωσις τοῦ Λόγου ἦταν προαποφασισμένη καί ὅτι, συμφώνως πρὸς τὴν ὡς ἄνω ρῆσιν τοῦ Δαυὶδ¹ ὁ Πατὴρ λέγων, «*ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε*», φανερώνει τὴν ἐν χρόνῳ σωματικὴν γέννησιν τοῦ Λόγου ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου². Τὸ πρόσωπο δηλαδὴ τῆς Θεοτόκου, πρὸ τῆς γεννήσεώς της εἰσάγεται στὴν Ἱερά ἱστορία, μέ τὸ ὅτι θά συνελάμβανε Υἱὸν ἐκ Πνεύματος ἁγίου, ἄνευ ἀνδρός. Καί ὁ ὅρος, ἀκριβῶς «*σήμερον*» βεβαιώνει τὴν χρονικὴν σωματικὴν Του παρουσίαν στοὺς ἀνθρώπους καί ὄχι τὴν προαιωνία ὑπαρξίν Του.

Αὐτὸ λοιπὸν τὸ προεγνωσμένο πρὸ αἰώνων μυστήριον δέν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὴν ἀρχαία βουλή τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν σάρκωσιν τοῦ Θείου Λόγου πρὸς σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Δημιουργὸς Θεὸς δέν εἶχε δώσει στοὺς ἀνθρώπους μόνον τὸ «*εἶναι*» ἀλλὰ καί τὸ «*εὖ εἶναι*»³, τὸ ὅποιο ἔχασαν οἱ ἄνθρωποι ἐνεκα τῆς πτώσεως τῶν Πρωτοπλάστων, ἀλλ' ἔπρεπε καί πάλιν νὰ τὸ λάβουν μέ προοπτικὴν πλέον νὰ τὸ διαφυλάξουν, κατὰ τὴν ἐπὶ γῆς ζωὴν τους, μέ τὴν βοήθειαν τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ καί τὴν ἐνίσχυσιν τῆς θείας Χάρτιος.

Τὸ προαιώνιον λοιπὸν σχέδιον τοῦ Θεοῦ περὶ τῆς σαρκώσεως τοῦ Λόγου γιὰ τὴν σωτηρία καί τὴν θέωσιν τοῦ ἀνθρώπου προωρίσθη νὰ ὑπηρετήσῃ ἡ Μαρία. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ὁ Τριαδικὸς Θεὸς προαιωνίως ἐγνώριζε τὴν Μαρία καὶ μάλιστα ἐγνώριζε ὅτι ἡ ζωὴ της - τὴν ὁποία, μετὰ τὴν γέννησίν της θά διήνυε μέ προσωπικὴν ἐλευθερίαν, ἐπιλογὴν καί θέλησιν - , ἦταν, σέ ἐπίτεδον πίστεως καί ἠθικῆς, ζωὴ καθαρὴ καί θεϊκὴ. Ἐγνώριζε ὁ Θεὸς ὅτι ἡ Μαρία θά ξεχώριζε, ὡς γυναίκα, γιὰ τὸ ἄσπιλον καὶ ἀκηλίδωτον τοῦ βίου της· θά ζοῦσε, κατὰ βούλησιν, πλησίον Του· θά ζοῦσε μέ καθαρότητα νοῦ· θά ζοῦσε ἀνώτερη ζωὴ ἀπὸ τὴν φυσικὴν. Γι' αὐτὸ καί ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Λαμασκηνὸς λέγει ὅτι ἡ Θεοτόκος δέν ζοῦσε ζωὴ δική της, καθότι δέν εἶχε

* *Ἀπὸ τὸ βιβλίον «Ἡ ΛΕΙΠΑΡΘΕΝΟΣ ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΜΑΡΙΑ» τοῦ κ. Χαλαλάμπους Γ. Σωτηροπούλου, Δρος Θ., Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, σελ. 45-54.*

¹ *Ψαλμ. 2, 7.*

² *Βλ. Γερμανοῦ Κωνσταντινουπόλεως, Εἰς τὴν πάνσεπτον Κοίμησιν τῆς ἁγίας Θεοτόκου, λόγος α', PG 98, 341B.*

³ *Βλ. Ἀναστασίου Πατριάρχου Ἀνατολίας, Εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν τῆς Πανομνήτου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, Λόγος Γ', PG 89, 1389AB.*

γεννηθῆ γιά τόν ἑαυτό της. Ζοῦσε γιά τόν Θεό γιά τόν Ὅποιο ἦλθε στήν ζωή, μέ σκοπό νά ὑπηρετήσῃ τήν παγκόσμια σωτηρία, καί γιά νά ἐκπληρωθῆ ἡ προαιωνία ἀπόφασις τοῦ Θεοῦ γιά τήν σάρκωσιν τοῦ Λόγου καί τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου⁴.

Φαίνεται λοιπόν σαφῶς ἡ ἰδιαιτερότης τῆς Θεοτόκου, ἡ ὁποία, ὄντως, εἶχε στηρίξει τήν ζωή της στόν Θεό μέ τήν βαθειά πίστιν της. Δέν ἀνέμενε νά δῆ τόν Θεό γιά νά πιστεύσῃ, ἀλλ' ἐπίστευσε καί ὕμνησε τόν Θεό μέ τήν φυσική καθαρά ζωή της. «Υπῆρξε νυμφικός θάλαμος χωρίς νά περιμένῃ τόν νυμφίον· καί ἦτο οὐρανός, ἄν καί ἀγνοοῦσε ὅτι μέσα της ἐπρόκειτο νά ἀνατεῖλῃ ὁ ἥλιος [τῆς δικαιοσύνης]»⁵. Ἡ Θεοτόκος ζοῦσε αὐτοπροαιρέτως κοντά στό Θεό· εἶχε καλλιεργήσει ὑψηλό φρόνημα· εἶχε διατηρήσει τήν ἀκεραιότητα τοῦ νοῦ της καί τό μεγαλεῖο τῆς ψυχῆς της, ἐπειδή ἐγνώριζε τό μέγεθος τῆς ἀγαθότητος καί τῆς φιλανθρωπίας του Θεοῦ γιά τήν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων⁶. Ἐτσι λοιπόν ἦταν τό πρόσωπο πού ἐγεννήθη γιά νά βοηθήσῃ μέ τό συγκεκριμένο ἔργο, στό Θεϊκό σχέδιο τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων. Αὐτή ἡ σωτηρία ἔπρεπε νά οἰκοδομηθῆ - ἰσορροπιστικά - «διά γυναικός», δηλαδή διά τῆς Θεοτόκου, ἐφόσον διά τῆς Εὐας «ἐνηργήθη ὁ θάνατος»⁷. Γεννᾶται βεβαίως, ἕνα ζωτικό ἐρώτημα: Μέ ποιὰ ἔννοια ἡ Θεοτόκος ἦταν προωρισμένη νά γίνῃ ἡ Μητέρα τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ;

Εἶναι ἀνάγκη, πράγματι, νά τονισθῆ μέ ἰδιαίτερη σαφήνεια ὅτι ἡ Θεοτόκος δέν ἦταν προωρισμένη στό νά διαφυλάξῃ τήν ἀγνότητά της· κάτι τέτοιο θά ἦταν ἰσοδύναμο μέ τήν ἔννοια τοῦ ἀπολύτου προορισμοῦ, χωρίς προσωπική ἐπιλογή καί πρωτοβουλία. Ὁ Θεός ὁμοίως ἀπλῶς προσεγνώρισε τήν καλή πρόθεσιν καί τόν ἄμεμπτο βίον της. *Ἀπό πολύ μακρυνά (πόρρωθεν), ὡς Θεός, «προεθεώρησε»* ὅσα θά ἐπραττε ἐλευθέρως ἡ Μαρία. Ὁ Θεός «οὐ γάρ ἀπλῶς προώρισεν, ἀλλά προγνούς προώρισεν»⁸.

⁴ «Ὅθεν ἔζησθε Θεῶν, δι' ὅν εἰς τόν βίον ἐλήλυθα, ὅπως τά παγκόσμιον ἐξυπηρετήσῃ σωτηρία, ὅπως ἡ ἀρχαία βουλή τοῦ Θεοῦ τῆς τοῦ Λόγου σαρκώσεως καί τῆς ἡμῶν θεώσεως διά σοῦ πληρωθῆ». (Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Λόγος εἰς τό Γενέσιον τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, Α' 9, σελ. 90).

⁵ Βλ. *Νικολάου Καβάσιλα*, Εἰς τήν Ὑπερένδοξον τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου γέννησιν, Ὁμιλία Β', 7, σελ. 146.

⁶ Βλ. *Νικολάου Καβάσιλα*, Εἰς τόν Εὐαγγελισμόν τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας, Ὁμιλία Β', 5, σελ. 136.

⁷ Βλ. *Ἀναστασίου Πατριάρχου Ἀντιοχείας*, Εἰς τόν Εὐαγγελισμόν τῆς Παναχράντου καί Θεοτόκου Μαρίας, Λόγος Β' PG 82, 141D-144A.

⁸ Βλ. *Θεοδορητοῦ Κύρρου*, «Ἐρμηνεῖα τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς, λ' PG 82, 141D-144A.

Στήν συγκεκριμένη περίπτωση, συνεπώς, δέν ἔχομε προορισμό, μέ τήν ἔννοια τοῦ πεπρωμένου, ἀφοῦ ἡ Θεοτόκος ἐνεργοῦσε τελείως ἐλεύθερα, ἀλλά ἔχομε *προγνωστικό προορισμό*⁹. Ἀφ' ἧς στιγμῆς δέ ἡ Μαρία ἐπελέγη ὑπό τῆς Ἁγίας Τριάδος γιά τόν συγκεκριμένο σκοπό, ἡ καθαρότης της εἶναι ἀδιαμφισβήτητη, δεδομένου ὅτι ὅπου ὑπάρχει ὁ Θεός «οὐδέν ῥυπαρόν»¹⁰.

Ἡ μοναδικότης τῆς Μαρίας ἤρχισε ἤδη ἀπό τούς εὐσεβεῖς γονεῖς της, τόν Ἰωακείμ καί τήν Ἄννα, οἱ ὁποῖοι ἰκέτευαν διαρκῶς τόν Θεό νά «τούς δώσῃ» ἓνα παιδί. Στόν Θεό μόνον εἶχαν ἐναποθέσει ὄλες τίς ἐλπίδες τους νά τούς ἀπαλλάξῃ ἀπό τήν αἰσχύνῃ τῆς ἀτεκνίας. Οὔτε στούς ἰατρούς ἐδαπάνησαν τά χρήματά τους καί τίς προσδοκίες τους οὔτε δέθηκαν μέ τά διάφορα «περίαπτα» (φυλακτά) οὔτε κατέφυγαν σέ διάφορα πόματα, πού ἦσαν τάχα ὠφέλιμα στίς κυήσεις¹¹, παρά μόνον στό Θεό. Προάγγελος τοῦ Θεομητορικοῦ μυστηρίου εἶναι ἡ ἐκλογή τῶν γονέων της, Ἰωακείμ καί Ἄννης, ἀπό τούς ὁποίους θά προήρχετο ἡ Μητέρα τοῦ Σωτῆρος¹².

Ἡ οὐλληψις λοιπόν τῆς ἁγίας Ἄννης ἦταν «προκήρυγμα» τοῦ «ἀπορρητοτέρου... θαύματος»¹³. ἦταν ἡ «βάσις» καί ἡ «κρηπίς» ὄλων τῶν μυστηρίων, πού ἔγιναν κατά θεία Οἰκονομία καί πού εἶχαν σάν κεντρικό πρόσωπο τήν Θεοτόκο¹⁴. Παρατηροῦνται μάλιστα παράλληλες θαυμαστές διαπιστώσεις σ' αὐτές τίς δύο γυναῖκες: α) *Ἡ μέν Ἄννα* ἦταν ἀποκλεισμένη ἀπό τό νά κάνῃ παιδί, ἐπειδή ἦταν στεῖρα· *ἡ δέ Θεοτόκος* ἦταν «τετειχισμένη» (ἀχωρωμένη) μέ τήν ἀσύλλητη ἀγνεία της, ἐπειδή εἶχε ἀπαραβίαστη ἀγνότητα. β) Διά μέν τήν Ἄννα, καρπός τῶν ὄσων καλῶν εἶχε κάνει, μέ βᾶσιν τήν προσευχή της, ἦταν ὁ *τόκος*, δηλαδή τό ὅτι ἔκανε παιδί· διά δέ τήν Θεοτόκο, ἐπειδή εἶχε ἀσύγκριτη ἀρετή καί ὑπερβολική καθαρότητα, γίνεται κάτι καινούργιο: *Ἀνερμήνευτη ἐγκυμοσύνη*¹⁵. Ὀντως λοιπόν, ἡ Ἄννα καί ἡ Θεοτόκος Μαρία δίνουν κάτι καινούργιο, θαυμαστό

⁹ «Αὕτη γάρ τῇ προαιωνίῳ προγνωστικῇ βουλή τῷ Θεοῦ προορισθεῖσα...» (Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ), Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως, Δ', 14, ἐκδ., Π. ΠΟΥΡΝΑΡΑ, Θεσσαλονίκη 1976, σελ. 376. - Χαῖρε, ἡ προεκλεγμένη τῇ πρό αἰώνων βουλή τῷ Θεοῦ... δούλη καί μήτηρ» (Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἐγκώμιον εἰς τήν πάνσεπτον Κοίμησιν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, Γ', 5, σελ. 220).

¹⁰ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Εἰς τό ἅγιον Βάπτισμα, Λόγος Μ', 45, PG 36, 421.

¹¹ Βλ. Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας, Λόγος εἰς τήν ἐορτήν τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου (=Εἰς τά εἰσόδια), δ' PG 126, 133B.

¹² Βλ. Γεωργίου Μητροπολίτου Νικομηδείας, Λόγος Γ', Εἰς τήν Σύλληψιν καί Ἀπότρεξιν τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί ἀσιπαρθένου Μαρίας, PG 100, 1384C.

¹³ Βλ. Ἐνθ' ἄν., Λόγος Ι', PG 100, 1396D.

¹⁴ Βλ. Ἐνθ' ἄν., Λόγος Β', PG 100, 1356BC.

¹⁵ Βλ. Ἐνθ' ἄν., Λόγος Γ', PG 100, 1396D-1397A.

καί παράδοξο: Από τήν στείρα τίκτεται κόρη Παρθένος, καί από τήν Παρθένο σωματικῶς ἀποτίκτεται Θεός¹⁶. Ὁ Ἰωακείμ καί ἡ Ἄννα ζοῦσαν ἐνάρετο βίω· ζοῦσαν τήν ἀρετή χωρίς νά τήν ἔχουν διδαχθῆ καί χωρίς νά ἔχη εἰσελθεῖ ἡ ἀρετή στήν ζωή τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἄν ἡ Ἄννα εἶχε φυσική στείριότητα, ὁ κόσμος εἶχε στείριότητα θείας Χάριτος. Ἐπέρχεται λοιπόν ἡ Χάρις, καί λύεται ὄχι μόνον ἡ ἀτεκνία - ἡ στείριότητα τῆς Ἄννης -, ἀλλά δι' αὐτῆς λύεται καί ἡ στείριότητα τῆς Χάριτος πού ἐπικρατοῦσε στόν κόσμο¹⁷. Ὅλα αὐτά δείχνουν ἐντόνως ὅτι ὁ Θεός οὔτε ἀγνοοῦσε οὔτε παρέβλεπε τήν ἐνάρετη ζωή τους. Δεδομένου δέ ὅτι κανεῖς δέν γνωρίζει τίς βουλές τοῦ Θεοῦ, εἶναι πιθανόν εἴτε νά ἐδοκίμαζε τήν πίστιν τους εἴτε νά ἐφανερώνε, δι' αὐτῆς τῆς στείριότητος, κάτι «μυστικώτερον καί συμβολικώτερον»¹⁸. Βεβαίως, ἡ Θεοτόκος Μαρία ἦταν στήν προαιωνία βουλή τοῦ Θεοῦ νά γίνῃ τό σκήνος μέσα στό ὁποῖο θά εἰσῆρχετο ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ γιά νά λάβῃ σάρκα. Βεβαίως, ὁμως, καί ἡ μητέρα της, ἡ Ἄννα, σάν προγενέστερος κρίκος τῆς φυλετικῆς τῆς ἀλυσίδος, δέν εἶναι ξένη σ' αὐτό τό θαυμαστό καί Κεχαριτωμένο πρόσωπο, τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο, καθότι καί στούς γονεῖς της, τόν Ἰωακείμ καί τήν Ἄννα, ἐνήργησε ἡ θεία Χάρις γιά νά τήν ἀποκτήσουν. Ἡ θεοσέβεια τῶν γονέων της καί ἡ θαυμαστή ἀνταπόκρισις τοῦ Θεοῦ, μέ τήν ἐπενέργεια τῆς θείας Χάριτος γιά νά ἀποκτήσουν τήν Μαρία, ἀποτελεῖ ἐνδεικτικό στοιχεῖο τοῦ ἀνατέλλοντος θείου προσώπου.

Ἡ στείριότης τῆς Ἄννης ἔγινε γιά νά μή γεννηθῆ ἡ Θεοτόκος μέ φυσικό τρόπο - δηλαδή μέσα στά φυσικά χρονικά ὄρια καί χωρίς στείριότητα -, ἀλλά μέ τήν θεία Χάριν. Ἡ φύσις τήν ἄφησε ἀτεκνη μέχρι τά γεράματα· ἡ Χάρις τήν ἔκανε ἐντεκνη στά γεράματα καθότι τά πάντα στήν Θεοτόκο ἔπρεπε νά ἦσαν θεία, καινούργια καί ὑπερφυσικά¹⁹, τόσον ἡ γέννησίς της ὅσον, ἀργότερον, καί ἡ Μετάστασίς της²⁰. Ὁ Θεός λοιπόν ἄκουσε τίς προσευχές τοῦ Ἰωακείμ καί τῆς Ἄννης, ἡ ὁποία, μετά τήν διαβεβαίωσιν τοῦ Θεοῦ ὅτι θά ἐξαφανίζετο ἡ στείριότης της, συνέλαβε. Τό

¹⁶ Βλ. *Γεωργίου Μητροπολίτου Νικομηδείας*, Λόγος Γ', Εἰς τήν Σύλληψιν καί Ἀπότεξιν τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας, Λόγος Β', PC 100, 1356A.

¹⁷ Βλ. *Ἰωάννου Λαμασκηνοῦ*, Ἐγκώμιον εἰς τήν πάνσεπτον Κοίμησιν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, Α', 6, σελ. 116.

¹⁸ *Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας*, Λόγος εἰς τήν ἐορτήν τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου (=Εἰς τά εἰσόδια), δ', PG 126, 133B.

¹⁹ Βλ. *Ἰωάννου Λαμασκηνοῦ*, Λόγος εἰς τό Γενέσιον τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, Α' 2, σελ. 66).

²⁰ Βλ. *Ἀνδρέου Κρήτης*, Λόγος Π', εἰς τήν Κοίμησιν τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, PG 97, 1084B-1085C.

ἀξιοσημείωτο είναι ὅτι ἡ συνεύρεσις Ἰωακείμ καὶ Ἄννης δέν ἦταν πρῶξις ἡδονῆς ἀλλὰ ὑπακοῆς στὸν Θεό, ὡς «φιλοθέων» ἀνθρώπων καὶ ὄχι ὡς «φιληδόνων»²¹.

Γεννᾶται λοιπὸν ἡ Θεοτόκος μετὰ τὴν θεία ἐντολή ἀπὸ στεῖρα μητέρα καὶ ἡ ἴδια γεννᾶ μετὰ τρόπον παρθενικό. Ἐκείνον ποῦ ἔνωσε στὸ Πρόσωπό Του θεότητα καὶ ἀνθρωπότητα, Πάθος καὶ ἀπάθεια, ζωὴ καὶ θάνατο²². Γεννᾶται ἡ Θεοτόκος, καὶ ἡ Ἄννα, χωρὶς δυσκολία ἀλλὰ μετὰ εὐγνωμοσύνη καὶ εὐχαριστία, προσέφερε τὸ γεννηθὲν θῆλυ παιδί, τὴν Μαρία, «δῶρον Κυρίου τῷ Θεῷ»²³, καὶ, ὅταν ἔγινε τριῶν ἐτῶν, ὠδήγησαν αὐτὴν προφητικῶς στὸν ναὸ τοῦ Κυρίου²⁴. Εἰσέρχεται τριῶν ἐτῶν, ἐπειδὴ διὰ τῆς ἀγνῆς καὶ ἄσπιλης Θεοτόκου θά ἐφανερώνατο στὸν κόσμον ἡ δύναμις τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ²⁵.

Κατὰ τὸν ἱερόν Δαμασκηνό, ἡ γέννησις τῆς Θεοτόκου θεωρεῖται «ἀρχὴ σωτηρίας» τοῦ ἀνθρώπου, καθόσον γεννᾶται τὸ πρὸ αἰῶνων μνημονευθὲν πρόσωπο, τὸ ὁποῖο θά ὑπηρετοῦσε τὸ σχέδιον τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου: «Υψώσατε τὴν φωνὴν ὑμῶν...ὅτι ἐτέχθη ἡμῖν μήτηρ Θεοῦ...ἐξ ἧς τεχθῆναι ἠρόδοκῆσεν ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἶρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου»²⁶. Ἡ ἀπαρχὴ δὲ τῆς πραγματώσεως τοῦ σχεδίου τῆς σωτηρίας εἶναι ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου. Καὶ Εὐαγγελισμὸς τῆς εἶναι γιὰ τοὺς Χριστιανούς «κεφάλαιον», εἶναι θησαυρός: «Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον καὶ τοῦ ἀπ' αἰῶνος μυστηρίου ἡ φανέρωσις...».

Ἡ θεοτόκος Μαρία, ὡς νέα Εὐα, ἦταν τὸ πρόσωπο, τὸ ὁποῖο θά ἐπανόρθωνε τὴν παρακοή τῆς πρώτης Εὐας - ὡς προελέχθη - , ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ Χριστός , ὡς νέος Ἀδάμ, ἦταν στὸ θεῖο σχέδιον νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ἀνυπακοή τοῦ Ἀδάμ καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν ἀμαυρωθεῖσα, ἐκ τῆς πτώσεως, ἀνθρωπίνῃ φύσιν στὸ ἀρχαῖο κάλλος.

²¹ Βλ. *Αθανασίου Γιάβριτις*, Ἱερομονάχου, Ἁγίου Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἡ Θεοτόκος, τέσσαρεῖς Θεολογικαὶ ὁμιλίαι, Κείμενο - Εἰσαγωγή - Σχόλια, Ἀθῆναι 1970, ἐκδ. ΕΠΙ ΤΑΣ ΠΗΓΑΣ, σημ. 4, σελ. 227.

²² Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Λόγος εἰς τὸ Γενέσιον τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, Α' 5, σελ. 76.

²³ Ἰωάννου μοναχοῦ καὶ πρεσβυτέρου Εὐβοίας, Λόγος εἰς τὴν σύλληψιν τῆς ἁγίας Θεοτόκου, Π', PG 96, 1481A.

²⁴ *Αὐτόθι*.

²⁵ Βλ. *Γεωργίου Μοναχοῦ καὶ Χαρτοφύλακος τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας (=Γεωργίου Νικομηδειᾶς)*, Ἐγκώμιον εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν τῷ ναῷ καὶ ἀφιέρωσιν τῷ Θεῷ κατὰ τὴν ἱστορίαν, PG 100, 1417B.

²⁶ Βλ. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Λόγος εἰς τὸ Γενέσιον τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, Α' 6, σελ. 80.- Ἰωάνν. 1, 29.

ΣΤΟ ΕΠΟΣ ΤΟΥ 1940 -1941

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΗ

Πήγα νά δώ τό μητροπολίτη Ίωαννίνων Σπυριδωνα, πού είναι γιά μένα σύμβολο έθνικό¹...Νοῦς καί ψυχή· μυαλό καί καρδιά. Μεγάλο κεφάλαιο αὐτός ὁ ἄνθρωπος γιά τόν τόπο πού τόν ἔχει... Μοῦ διηγήθηκε τήν ἀγωνία του τίς μέρες τοῦ κινδύνου.

Τά κανόνια χτυπούσαν ἔξω ἀπό τήν πόλη. Ὁ ἐχθρός προχωροῦσε. Ὅλο καί ζύγωναν οἱ Ίταλοί. Μέ ἀγωνία στήν ψυχή ἔκαναν ὅλοι ὃ,τι μπορούσαν γιά βοήθεια τοῦ στρατοῦ καί παρακολουθοῦσαν μέ λαχτάρα τήν ἐξέλιξη. Ἦρθε μιά στιγμή πού σκέφτηκαν νά φύγουν ἀπό τά Γιάννινα γιά παραπίσω.

«Τότε γονάτισα μπρός στήν Παναγιά, εἶπε ὁ Δεσπότης, καί μέ τά χέρια ψηλά, τά μάτια δακρυσμένα:

Παναγιά μου, Παρθένα μου - φώναξα κι ἡ φωνή μου ἔβγαινε ἀπό τά ἔγκατα τῆς ψυχῆς μου - ἄν, ἔπειτα ἀπό σαράντα χρόνια ἀφοσίωσης σέ Σένα, στό παιδί Σου καί στήν Πατρίδα μου, εἶμαι ἀκόμα στά μάτια Σου ἀμαρτωλός, ὅπως νομίζω ἐγώ πώς εἶμαι, γιά τό Θεό, μή μέ τιμωρήσεις νά δώ τόν τόπο μου σκλαβωμένο. Ρίξε τήν κατάρα Σου πάνω μου, σέ μένα μονάχα, βάλε τό χέρι Σου καί σώσε τήν Πατρίδα».

«Ἡ Ἑλλάς στά βουνά τῆς Ἀλβανίας»

Ἐλ. Εἰμαρμέμος

Ο ΔΕΣΠΟΤΗΣ

Ράσο φορεῖ. Θά τοῦ πήγαινε ἐπίσης καλά ἡ στρατιωτική χλαίνη. Εἶναι ἀνάγκη νά σᾶς ὀνομάσω τό Μητροπολίτη Ίωαννίνων; Τοῦ ὀφείλεται ἕνας ὕμνος...Ὀφείλεται ὁ ὕμνος πρὸς τόν ἥρωα, τοῦ ὁποῖου ἐπί σαράντα χρόνια κάθε ὥρα καί κάθε στιγμή εἶναι ἀγώνας.

¹. Στά 1914 ἦταν Μητροπολίτης Βελλᾶς καί Κονίτσης, ὑπουργός στήν αὐτόνομη κυβέρνηση τῆς Βορείου Ἠπείρου. Ἀργότερα ἐγίνε Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί Πάσης Ἑλλάδος.

Τόν είχα γνωρίσει σέ άλλα πεδία. Τόν ξαναβλέπω σήμερα στό μέτωπο. Ο χρόνος έχει λευκάνει τό Σφυριδωνα Βλάχο. Η ψυχή όμως πώς κατορθώνει ύστερα από τόσες δοκιμασίες νά διατηρεί τούς ένθουσιασμούς καί τήν πίστη τής πρώτης νεότητος;

Η Μητρόπολη του πρώτη - πρώτη δοκίμασε τήν άγριότητα του έχθρου.² Πολύ πού σκοτίστηκε ό Δεσπότης! Μητρόπολη έχει τό μέτωπο. Έκεϊ άνεμίζει τό ράσο του...

Ράσο καί πάλι ράσο! Πόση δύναμη κρύβει, όταν είναι άξιοί του εκείνοι πού τό φοροούν!...Πρέπει νά δείτε έδω έπάνω τήν επίδρασή του. Ν' ακούσετε τόν ήχηρό άσπασμό, πού άποθέτουν οι φαντάροι στο χέρι του Ιεράρχη, όταν είναι σέ πορεία μάχης καί ξέρουν ότι μετά λίγα λεπτά θά περιπλακούν στόν άγώνα. Νέα παλικάρια, κοσμικοί τής λεωφόρου Πανεπιστημίου, άρνητές καί είρωνες κάποτε, άρπάζουν τό χέρι του Δεσπότη, τό φιλούν καί έπικαλούνται τήν εύλογία του.

- Μέ τήν εύχή σου, Δεσπότη μου...

Καί ό Δεσπότης, έκπολιτιστής καί πνευματικός όδηγός σέ καιρούς ειρηνικούς, πολεμιστής τώρα άνάμεσα στους πολεμιστές, ένώνει τά δυό του δάχτυλα καί, βέβαιος γιά τή νίκη, εύλογεί τά όπλα μας.

Εφημ. «ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΒΗΜΑ»

Π. Παλαιολόγος

ΠΙΝΔΟΣ

Η ΕΠΟΠΟΙΪΑ ΣΤΗΝ ΑΛΒΑΝΙΑ

*

Ο προμηθευτής του όπλοπολυβόλου, ό καλόγερος Γαβριήλ, συλλογιέται: «Τετέλεσται». Τό μέτωπό του καίει, τά χείλια του είναι στεγνά. Γράφει στό χῶμα μέ τό δάχτυλο τό σημείο του σταυρου καί ξαπλώνεται άπάνω. «Σῶσε με, Βαγγελίστρα» λέει κι άφιερώνεται σ' Αύτή μ' όλη τή δύναμη τής θρησκόληπτης ψυχής του. Από τήν άπελπισία πού τόν κυριεύει μόνο Έκείνη μπορεί νά τόν γλιτώση. «Βαγγελίστρα μου, σῶσε με» ψιθυρίζει πάλι. Καί τότε βλέπει μπροστά του, μαυροφορεμένη καί πανέμορφη τήν ίδια τήν Παναγιά τής Τήνου, εκείνη πού προσκάλεσε. Τόσο ταραχτήκε από τήν εμφάνισί της, ώστε

². Βομβαρδίστηκε από Ιταλικά άεροπλάνα.

ξέχασε ολότελα τόν κίνδυνο, άνασηκώθηκε στά γόνατα καί τής σιγομίλησε: Σ' όρκίζομαι, Παναγιά μου, σ' όλη μου τήν ζωή νά μήν άμαρτήσω, νά μή σέ πικράνω, άν μέ σώσης». Η Βασίλισσα τών Ούρανών καταδέχεται τόν άφοσιωμένο δούλο της, σκύβει κοντά του καί του σκουπίζει τό μέτωπο πού στάζει ιδρώτα. Ο Γαβριήλ νιώθει τό άγγιγμα του άνάλαφρου χεριού Της κι άναθαρρεύει. Τώρα ξέρει πώς δέν τόν άφήνει Εκείνη άπροστάτευτο. Μιά όβίδα πέφτει πολύ σιμά του, αλλά βροντάει μέ όρμή κατα γής χωρίς νά έκραγή: Όσες έρχονται κατόπιν σκάνε μακρύτερα, δέν τόν βλάπτουν. Ο Γαβριήλ σηκώνεται μεταμορφωμένος. Άφοβα στέκει τώρα ολόρθος. Τό αίσθημα τής άτομικής του στενότητας έχει πλατύνει ως τόν ούρανό. Δείχνει στους συντρόφους του τήν Παναγιά. Ο Μανόλης κι άλλοι άπλοϊκοί χωριάτες τή διακρίνουν άμέσως. «Δές! Δές! Η Μεγαλόχαρη!» Ποτέ στή ζωή τους, κανένα αίσθημα, δέν τούς κλόνισε όσο τουτο τό όραμα. Μέσα στή βράση τής μάχης μία τρεμούλα τούς συνεπαίρνει. Από τούς πανάρχαιους χρόνους κρύβεται στά κατάβαθα τής έλληνικής ψυχής τό είδωλο μιάς Οδηγήτρας Θεάς, τής Αθηνάς άλλοτε, τής Παναγιάς τώρα, σάν αίσθημα άναγκαίο, τόσο πιό βαθύ όσο πιό παλιό είναι.

Έναν έναν μεταμόρφωνε τούς φαντάρους αυτό τ'όραμα καί τούς έλιωνε σέ μιάν έκστατική μάζα. Φαντάζονται πώς ή Θεϊκή Έξουσία είναι μαζί τους καί, πετώντας από πάνω τους ό,τι τούς βάραινε, γυλιούς, κουβέρτες, βάζουν βιαστικά έφ' όπλου λόγχη κι όρμάν πρός τήν κορυφή. Χωρίς διαταγή. Σάν τρελοί. Προφύλαξη δέν παίρνουν καμιά, ούτε άλματα κάνουν, ούτ' έκμεταλλεύονται τό έδαφος. Έχουν μιάν άσπίδα από θαυμάσιο άτσάλι - τήν πίστη τους. Μ' αυτήν άνεβαίνουν τό ύψωμα μονορούφι.

Καί συμβαίνει τουτο τό άπίστευτο: Οί λίγοι αυτοί φανατισμένοι τρομοκρατούν τούς Ιταλούς καί τούς άναποδογυρίζουν. Έπρεπε ό έχθρός όχι μόνο νά μή χάση τέτοιο ύψωμα, αλλά καί νά πιάση τό τάγμα του Πήλικα αιχμάλωτο. Οί φαντάροι πού πιστεύουν πώς ή Μεγαλόχαρη τούς προφύλαξε, ξεσπών σέ πλατιά σταυροκοπήματα άμα βρέθηκαν στήν κορυφή. Ο Σπύρος, ό άπιστος, κάνει κι αυτός τό σταυρό του. Οί τραγικές στιγμές του κινδύνου πού πέρασε, του ζωντάνευσαν τήν πίστη. Ένωσε πώς ούτε οί γνώσεις πού είχε άποχτήσει, ούτε ή ξυπνάδα άρκούσαν για νά τόν σώσουν. Κατάλαβε ότι, περισσότερο άπ'αυτές, ή αδύνατη ανθρώπινη ύπαρξη εξαρτάται από άόρατες άνώτερες δυνάμεις πού τίς περιφρονούσε ως τώρα. Καί κάνει ό Σπύρος τό σταυρό του.

* Απόσπασμα από τό βιβλίον «ΠΙΝΔΟΣ - Η ΕΠΟΠΟΙΪΑ ΣΤΗΝ ΑΛΒΑΝΙΑ» του Χρήστου Ζαλοκώστα, σελ. 41-43.

Ἡ Ὑψωσις τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ

*Τοῦ κ. Δημητρίου Γ. Τσαφούλη,
Ἀντισυνταγματάρχου (ΙΙΖ)*

*

Σεβασμιώτατε,
Ἀγαπητοὶ Χριστιανοί,

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ ξεκινήσω τὴ σημερινὴ ὁμιλία μου, παραθέτοντας ἓνα ἐπίκαιρο ἀπόσπασμα ἀπὸ ἓνα παλαιὸ ἀναγνωστικὸ τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου. Εἶναι ἀπὸ τὸ πρῶτο κεφάλαιό του, τὸ ὁποῖο φέρει τὸν τίτλο «Ὁ Θεὸς μαζί μας». Μέσα ἀπὸ τὴν ἀπέριττη ἀφηγηματικὴ του διάσταση καὶ τὸν ἀνεπιτήδευτο λόγο ἀπορρέει μεστότητα εἰκόνων καὶ νοημάτων καὶ ἀποδεικνύει ἀφοπλιστικὰ ὅτι ἡ οὐσία περιβάλλεται ἀπὸ ἀπλότητα καὶ ταπεινοφροσύνη, ὅτι, ὅποιαδήποτε ἑναρξη σὲ ὅποιαδήποτε πτυχή τῆς ζωῆς μας εἶναι αὐταπόδεικτα συνυφασμένη μὲ τὸν Θεό!

«Πέρασε πιά τὸ καλοκαίρι καὶ οἱ διακοπές. Τὸ σχολεῖο βουίζει καὶ πάλι ἀπὸ τὶς χαρούμενες φωνές τῶν παιδιῶν. Ὅλοι ξαναβρίσκουν τοὺς ἀγαπημένους τους φίλους. Τὰ πρόσωπά τους λάμπουν ἀπὸ χαρὰ γιὰ τὴν καινούρια σχολικὴ χρονιά. Στὴν αὐλὴ τοῦ σχολείου, βρίσκεται ἓνα τραπέζι μὲ ἓνα ὡραῖο τραπεζομάντηλο. Πάνω του εἶναι τοποθετημένα μὲ τάξη ἓνα γυάλινο δοχεῖο μὲ νερό, ἓνα κλωνάρι βασιλικὸς ποὺ μοσχομυρίζει, ἓνα κερὶ κι ἓνα θυμιατό. Κτυπᾷ τὸ κουδούνι καὶ τὰ παιδιά κάνουν γραμμὲς κοντὰ στὸ τραπέζι. Εἶναι ἡ ὥρα τοῦ Ἁγιασμοῦ. Ὁ ἱερέας φορᾷ τὸ πετραχήλι του. Μὲ εὐλάβεια, τοποθετεῖ ἓναν Σταυρὸ δίπλα στὸ δοχεῖο μὲ τὸ νερό. Ἀφοῦ ἀνοίξει τὸ Εὐχολόγιο, ἀρχίζει νὰ διαβάσει εὐχές καὶ ψάλλει μαζί μὲ τὸν ψάλτη ὡραίους ὕμνους. Ὁ ἱερέας παρακαλεῖ τὸν Θεὸ νὰ δίνει ὑγεία, δύναμη καὶ καθαρὸ μυαλὸ στὰ παιδιά καὶ στοὺς δασκάλους. Ὑστερα παίρνει στὰ χέρια του τὸν Σταυρὸ καὶ τὸ κλωνάρι τοῦ βασιλικοῦ, τὰ βυθίζει τρεῖς φορές στὸ νερὸ γιὰ νὰ ἁγιαστεῖ καὶ ψάλλει: Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου...».

Ἦταν 14 Σεπτεμβρίου τοῦ 628, ἀγαπητοὶ Χριστιανοί, ὅταν ἀκούστηκε γιὰ πρώτη φορά αὐτὸς ὁ ὕμνος «Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου...». Ἀκούστηκε ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ Πατριάρχου Ζαχαρία στὸν Ἱερὸ Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως στὰ Ἱεροσόλυμα, ὅταν ὕψωσε τὸν Τιμιοὺ καὶ Ζωοποιὸ Σταυρὸ καὶ εὐλόγησε τὰ πλήθη τῶν Χριστιανῶν ποὺ εἶχαν συρρεῦσει. Εἶχε προηγηθεῖ ἡ παράδοσή του ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Ἡράκλειο, ὁ ὁ-

ποιός τὸν ἀνέκτησε ἀπὸ τοὺς Πέρσες ποὺ τὸν εἶχαν ἀρπάξει πρὸ 14 ἐτῶν.

Ἀπὸ τότε, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας διασώζει ἀνέπαφη τὴ βιβλικὴ καὶ πατερικὴ διδασκαλία καὶ ἀποδίδει τὴν προσήκουσα τιμὴ στὸν Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος γιὰ πρώτη φορὰ ὑψώθηκε ἀπὸ τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων Μακάριο, ὅταν αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου ἦταν ὁ Μεγάλος Κωνσταντῖνος καὶ εὐρέθη μετὰ ἀπὸ ἀνασκαφῆς ποὺ κατηύθυνε ἡ μητέρα του, μετέπειτα Ἁγία Ἐλένη.

Αὐτὸ ἐορτάζουμε σήμερα! Τὴν εὐρεση καὶ τὴν ὑψωση τοῦ ἐπίσημου λαβάρου τῆς Χριστιανοσύνης! Τὴ βάση τοῦ ὀρθόδοξου ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος. Τοῦ κατεξοχὴν ὄργάνου καὶ συμβόλου τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. «Τοῦ φύλακα πάσης τῆς οἰκουμένης, τῆς ωραιότητος τῆς Ἐκκλησίας καὶ πιστῶν τὸ στήριγμα».

Ἡ ἐορτὴ τῆς παγκόσμιας ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἀποτελεῖ τὴν πρώτη δεσποτικὴ ἐορτὴ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους. Καὶ εἶναι παγκόσμια, διότι στὸ κέντρο τοῦ ναοῦ, ἐν μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας ἀγιάζει τετραμερῶς τὰ σύμπαντα. Τὴν Ἀνατολὴ καὶ τὴ Δύση, τὸν Βορρᾶ καὶ τὸν Νότο. Γιατί τὸ εὖρος καὶ τὸ μῆκος τοῦ σταυροῦ εἶναι οὐρανοῦ ἰσοστάσιον.

Ὁ χρυσορρήμων Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος ἐκοιμήθη μία ἡμέρα σὰν τὴ σημερινή, μᾶς λέγει χαρακτηριστικὰ ὅτι ὁ Τίμιος τοῦ Κυρίου Σταυρὸς εἶναι παντοῦ. Ἀπὸ τὰ μικρότερα, ἕως τὰ πλέον οὐσιώδη καὶ σοβαρὰ ποὺ καθημερινῶς ἀντιμετωπίζουμε καὶ ποὺ ἀπασχολοῦν τὴ ζωὴ μας. *«Οὕτως ἐν τῇ Ἱερᾷ Τραπέζῃ, οὕτως ἐν ταῖς τῶν ἱερέων χειροτονίαις, οὕτως πάλιν μετὰ τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου διαλάμπει. Τοῦτον πανταχοῦ χορεύοντα ἴδοι τις ἂν, ἐν οἰκίαις, ἐν ἀγοραῖς, ἐν ἐρημίαις, ἐν ὁδοῖς, ἐν ὄρεσιν, ἐν νάπαις, ἐν βουνοῖς, ἐν θαλάσῃ, καὶ πλοίοις καὶ νήσοις, ἐν κλίναις, ἐν ἱματίοις, ἐν ὄπλοις καὶ ἐν παστάσιν, ἐν συμποσίοις, ἐν σκεύεσιν ἀργυροῖς, ἐν χρυσαίοις, ἐν μαργαρίταις, ἐν τοίχῳ γραφαῖς, ἐν σώμασιν ἀλόγων, πολλὰ πεπονηκότων ἐν σώμασιν ὑπο δαιμόνων πολιορκουμένων, ἐν πολέμοις, ἐν εἰρήνῃ, ἐν ἡμέραις, ἐν νυξί... Οὕτω περιμάχητον ἅπασι γέγονε τὸ θαυμαστὸν αὐτὸ δῶρον».* Καὶ εἶναι πράγματι ἓνα δῶρο. Δῶρο συμφιλίωσης μὲ τὸν Οὐράνιο Πατέρα ποὺ μαρτυρεῖ ἀψευδῶς τὴν ἀκένωτη ἀγάπη του καὶ τὴ διοχετεύει στὴν ἀνθρωπότητα καὶ σὲ ὀλόκληρη τὴ δημιουργία, ἀποτελώντας ταυτόχρονα τὴν ἐνοποιὸ δύναμή της. Δῶρο, ποὺ ἂν καὶ διαπέρασε τὴν καρδιά τῆς Παρθένου Μαρίας

ας ως ρομφαία, δὲν τη μετακίνησε, γιὰ νὰ τὴν κάνει δεχόμενη τὸν φωτισμὸ τῆς Θείας Χάρης, παρὰ τὴ βίωση τοῦ προσωπικοῦ μαρτυρίου της, νὰ ὁμολογήσει «Εἰ καὶ σταυρὸν ὑπομένεις, σὺ ὑπάρχεις ὁ Υἱὸς καὶ Θεὸς μου».

Πῶς εἶναι δυνατόν, ἀδελφοί, ὅταν ἀντιδρᾷ ἔτσι ἡ Θεοτόκος, τὸ αὐθεντικὸ πρότυπο μίμησης γιὰ κάθε πιστὸ μέλος τῆς Ἐκκλησίας, μία πάσχουσα μάνα πού βλέπει τὸ τέκνο της νὰ ὑποφέρει φρικτά, νὰ μὴν ἀποτελεῖ τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως, καύχημα γιὰ ὅλους ἡμᾶς;

«Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἔμοι κόσμος ἐσταύρωται καὶ ἐγὼ τῷ κόσμῳ» (Γαλ. στ, 14). (Ὅσο γιὰ μένα δὲ θέλω ἄλλη ἀφορμὴ γιὰ καύχηση ἐκτὸς ἀπὸ τὸν σταυρὸ τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸν σταυρὸ πού πάνω του πέθανε ὁ κόσμος γιὰ μένα κι ἐγὼ γιὰ τὸν κόσμο) ἀναφέρει ὁ οὐρανοβάμων Ἀπόστολος Παῦλος στὴν Ἐπιστολὴ πρὸς Γαλάτας. Καὶ εἶναι ὄντως ἀφορμὴ γιὰ καύχηση ὁ Τίμιος Σταυρός! Μία διαφορετικὴ, ὡστόσο, μία παράδοξη καύχηση. Γιατί, θὰ ἀναρωτηθεῖ κανεὶς! Πῶς μπορούμε ὡς Χριστιανοὶ νὰ καυχόμαστε γιὰ ἓνα γεγονὸς πού συνοδεύεται ἀπὸ ταπείνωση, διαπόμπευση, γιὰ κάτι πού εἶναι συνώνυμὸ τῆς ἡττας καὶ τοῦ θανάτου. Γιὰ κάτι πού ἦταν τὸ ὄργανο τῆς καταδίκης τῶν κακούργων καὶ ἀποτελοῦσε τὸ κατεξοχὴν μέσον τρομοκρατίας καὶ ἐπιβολῆς τῆς τάξης;

Μὲ τὴ Σταύρωση τοῦ Κυρίου, οἱ «ἀφελεῖς» μὲ τὰ ἄνομα χέρια, πίστεψαν ὅτι ἀπορρίφθηκε τὸ μήνυμα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ πού ἔφερε ὁ Υἱὸς του, ὅτι ἀπωλέσθη ἡ εὐεργετικὴ του δύναμη, ὅτι ξεθώριασε ἡ ἀποδοχὴ του, ὅτι ἠττήθηκε τὸ καινούργιο, τὸ διαφορετικὸ νόημα πού θέλησε νὰ δώσει στὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων.

Στὴν πραγματικότητα, ὅσο ἀντιφατικὸ κι ἂν ἀκούγεται, τιμοῦμε τὴν ἀτίμωση τοῦ Κυρίου ἐν γνώσει μας. Γιατί γνωρίζουμε ὅτι στὸν Σταυρὸ, σταυρώθηκε ὁ ἴδιος ὁ κόσμος. Τὸ κοσμικὸ πνεῦμα. Ἡττήθηκε ἡ ἀμαρτία, ἡ ἰδιοτέλεια, τὰ πάθη, ὁ ἐγωισμὸς. Ἀγνωρίζουμε τὴν ἀνεκτίμητη ἀξία τῆς Σταυρικῆς θυσίας γιατί χωρὶς αὐτὴ δὲν θὰ ὑπῆρχε Ἀνάσταση. Δηλαδὴ δόξα, ἐλευθερία. Ἀπεγκλωβισμὸς ἀπὸ μία ἀνέλπιδα ζωὴ. Λυπούμεθα καὶ χαιρόμαστε συνάμα. Στὴ σημερινὴ ἑορτὴ πού ἡ πρόσκληση εἶναι σταυρικὴ, πού ὡς ἡμέρα ἀνάμνησης τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ θεωρεῖται ὡς μία δεύτερη Μεγάλη Παρασκευὴ, ὑπολανθάνει μία λαμπρινή, ἀναστάσιμη εὐωδιά. Καὶ ἡ ἀμφιθυμία αὐτὴ ἐξηγεῖται ἀπὸ

τὴν πρόγευση μιᾶς «νίκης» ποὺ ἐπιτυγχάνεται μέσα ἀπὸ τὸ «παθεῖν» καὶ τὸν θάνατο.

Καυχόμαστε γιατί ταπεινώθηκε ἡ αὐθάδης ἔπαρση τῶν δαιμόνων, καταβλήθηκαν οἱ ἐχθροὶ μας καὶ ἐδραιώθηκε ἡ ἐλευθερία ἀπὸ τὴ φθορὰ καὶ τὸν θάνατο. Ἀντὶ πόνου, δεχθήκαμε ἴαση καὶ ἐλπίδα.

«Κύριε ὄπλον κατὰ τοῦ διαβόλου τὸν σταυρὸν Σου ἡμῖν δέδωκας, φρίττει γὰρ καὶ τρέμει μὴ φέρων καθορᾶν αὐτοῦ τὴν δύναμιν, ὅτι νεκρούς ἀνιστᾶ καὶ θάνατον κατήργησεν». Καὶ ὅχι ἀπλῶς τὸν κατήργησε. Τὸν συνέτριψε! Μὲ τὸν Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ ὁ ἄνθρωπος πλέον δὲν δένεται μὲ τὸ θάνατο, ἀλλὰ πορεύεται ἐκ τοῦ θανάτου στὴ ζωὴ. Διότι στὸ σύμβολο τοῦ σταυροῦ, συνοψίζεται ὀλόκληρη ἡ πίστη μας. Ἐμπεριέχεται ὅλο τὸ σχέδιο τῆς θείας οἰκονομίας γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ὁποῦ οἱ βίος εἶναι μία ἀδιάκοπη «σταύρωση», μία ἀέναη σταυρική κινήσιολογία, ἀπὸ τὴ στιγμή τῆς βάπτισης, τοῦ προσδιορισμοῦ τῆς ὑπαρξῆς μας καὶ τῆς ταυτότητάς μας μέσα στὴν Ἐκκλησία. Ὁ Τίμιος Σταυρὸς εἶναι ὅλες οἱ δοκιμασίες, τὰ ἐμπόδια καὶ οἱ θλίψεις, ποὺ τὸ μεγάλο βάρος τους γέρνει τοὺς ὠμούς μας ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ, καθὼς βαδίζουμε τὸν δρόμο τῆς συνειδητῆς ἐκπλήρωσης τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου. Ὁ Σταυρωμένος Κύριος γίνεται «σπονδοφόρος» τῆς ψυχῆς μας, εἰρηνεύοντας τὶς ἀσυνειδήτες συγκρούσεις μας, ὅπως γράφει χαρακτηριστικὰ ὁ ἅγιος Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεῖας. Καθημερινὴ ὑψωση τοῦ προσωπικοῦ μας σταυροῦ σημαίνει ἐμφάνεια, σημαίνει διαρκῆς ὁρατότητα, ἀναγνωρισιμότητα καὶ παραδοχὴ τῶν συνειδητῶν καὶ ἀσυνειδήτων ἐνοχῶν, ὑπαρξιακῶν κρίσεων καὶ τῆς ἐσωτερικῆς μας πάλης, μὲ στόχο τὴ λύτρωση. Ὅσο καθημερινὰ αὐτοπροσφερόμαστε καὶ «σταυρωνόμαστε», τόσο ἀληθινὰ ζοῦμε. Ὅσο ἀποδυναμώνονται τὰ πάθη μας, τόσο δυναμώνει τὸ πνεῦμα μας. Εἶναι ἀκριβῶς αὐτὸ ποὺ περιγράφει ὁ Ἐλύτης στὸ «Ἄξιόν Ἔστι», στὸν διάλογο τῶν δύο στρατιωτῶν στὴ μικρὴ ἀνάπαυλά τους κατὰ τὴν πορεία πρὸς τὸ μέτωπο, ὅταν ὁ ἕνας ἀποκρίνεται στὸν συμπολεμιστὴ του λέγοντάς του: «...ἀλλὰ κάτεχε ὅτι μονάχα κείνος ποὺ παλεύει τὸ σκοτάδι μέσα του θὰ χεὶ μεθαύριο μερτικὸ δικό του στὸν ἥλιο». Πρὸς αὐτὸν τὸν ἥλιο ὀφείλουμε νὰ στρέψουμε τὸ βλέμμα μας! Πρὸς τὸ ἐκθαμβωτικὸ φῶς τοῦ Σταυροῦ ποὺ διαλύει τὶς ἐρεβώδεις ἀτραπούς τῶν ἀμαρτιῶν τῆς ψυχῆς μας.

Ἡ Χάρη του, ὡστόσο, δὲ λειτουργεῖ αὐτόματα καὶ μηχανικά. Ἐπιβάλλεται καὶ ἡ ἀπὸ μέρους μας συνέργεια μὲ προσευχὴ, ἐγρή-

γορη, ἐγκράτεια καὶ φιλανθρωπία. Ἡ ὕψωση μέσα μας διενεργεῖται μὲ τὴ συμμετοχὴ μας στὸ θάνατο τοῦ Ἐσταυρωμένου, δηλαδὴ μὲ τὴν κοινωνία μας στὰ μυστήρια τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς Θείας Εὐχαριστίας, τὰ ὁποῖα, ὅπως καὶ ὅλα τὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας, τελειώνονται μὲ τὴν ἐπίκληση τοῦ Παναγίου Πνεύματος καὶ τὴν ἐπισφράγιση τοῦ Σταυροῦ. Ἡ μαρτυρική θυσία τοῦ Θεανθρώπου ἐπαναλαμβάνεται σὲ κάθε Θεία Λειτουργία καὶ εἶναι λυτρωτική γιὰ τὸ σύνολο τῶν πιστῶν. Ἄς τὸν προσκυνήσουμε ὅλοι! Προσκύνηση, ὡστόσο, ὄχι ἐπιφανειακή, μὲ μία τιμητικὴ καὶ ἐκκοσμηκευμένη διάσταση, ἀλλὰ ὡς μία μυστηριακὴ βίωση τῆς καθαρτικῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ. Ὁ Σταυρὸς δὲν τιμᾶται ποτὲ ἀποδεσμευμένος ἀπὸ τὸν ἐσταυρωμένο Κύριο, στὰ χνάρια τοῦ ὁποῖου, ὁ προσκυνητῆς μαθητεύει νὰ εἶναι μεγάλθυμος καὶ νὰ ἐπιδιώκει διαρκῶς τὴ διεύρυνση τῆς καρδιάς του, ὥστε νὰ χωρέσει μέσα σ' αὐτὴν καὶ τὸν διπλανό του, παρὰ τὰ ἐλαττώματα καὶ τὸν ἀδύναμο χαρακτήρα του. Δηλαδὴ νὰ τὸν συγχωρέσει.

Μὲ ἀφορμὴ αὐτὴ τὴν ὡραία καὶ πλήρη ἐμπνεύσεως Ἑορτὴ, τὴν κορυφαία πράξη θυσιαστικῆς ἀγάπης, ὀφείλουμε νὰ ἀδράξουμε τὴν εὐκαιρία καὶ νὰ ἀναθεωρήσουμε σκέψεις καὶ ἐπιλογές. Ἄς πάψουμε νὰ θρέφουμε τὴ ματαιοδοξία μας καὶ νὰ ἀποθεώνουμε τὸ εὐτελές καὶ νὰ ἀγωνιστοῦμε γιὰ τὴν κατίσχυση τοῦ πνεύματος ἔναντι τῆς ὕλης καὶ τῶν δαιμόνων τὰ ἀνίσχυρα θράση. Φάρος, ὁδηγὸς καὶ πνευματικὴ βακτηρία μας ὁ Τίμιος καὶ Ζωοποιὸς Σταυρὸς. Ἄς κρατήσουμε στὸν μυχὸ τῆς ψυχῆς μας ζωντανὸ αὐτὸ τὸ κλώνάρι τοῦ βασιλικοῦ, ποὺ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ παράδοση θέλει νὰ ὀδήγησε στὴν εὕρεση τοῦ τροπαίου τῆς ἀένανης «νίκης» ἀπὸ τὴν εὐωδία ποὺ ἀνέβλυζε.

Τέλος, ...ᾶς κάνουμε τὸν Σταυρό μας! Τὸν δικό μας Σταυρό! Γιὰ νὰ βαδίσουμε στὸν δρόμο ποὺ χάραξε ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μὲ τὴ θυσία του! Ἄλλωστε, Ἐκεῖνος μᾶς κάλεσε λέγοντας: *«Ἐἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔρχεσθαι ἀρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν, καὶ ἀκολουθείτω μοι»* (Λουκ. θ', 23). Ἀμήν.

* Ὁμιλία ἐκφωνηθεῖσα κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν τῆς ἐορτῆς τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ εἰς τὸν ὁμώνυμον Ἱ. Ναὸν Καρδαμύλων (14.9.2019).

ΟΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΛΟΓΙΚΑ ΜΑΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ *

*Τῆς κ. Νόννας Δημ. Παπαδημητρίου,
Όμοτ. Καθηγήτριας Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.*

Τά πρῶτα βυζαντινολογικά δημοσιεύματα στήν Ελλάδα συνδέονται μέ τήν περιώνυμη θεωρία τοῦ πανσλαβισμού. Κατά τήν ἀνθελληνική αὐτή θεωρία, πού εἰσηγητή της εἶχε τόν Ph. Fallmerayer ¹, κατά τούς Μέσους χρόνους ἡ Ελλάδα «ἐξεσλαβίσθη». Οἱ Ἕλληνες Ἱστορικοί τοῦ Β' ἡμίσεος τοῦ 19^{ου} αἰ. κατενόησαν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τήν πλάνη τῆς θεωρίας καί τίς μεγάλες συνέπειές της καί προσπάθησαν νά ἀποδείξουν τήν ἐθνολογική καί πολιτιστική ἐνότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους καί τήν συνεχή καί μακραίωνη παρουσία του στό προσκήνιο τῆς Ἱστορίας. Εἶχε γίνει φανερό ὅτι ἔπρεπε νά γνωρίσουμε καλά τήν ἐθνική μας ζωή κατά τούς Μέσους χρόνους, δηλαδή τήν μεταξύ Ἀρχαιότητος καί Νεότερου Ἑλληνισμοῦ. Ἔτσι τό ἐνδιαφέρον γιά τίς ΒΣ στήν Ελλάδα δέν εἶχε μόνον ἐπιστημονικό χαρακτήρα, ὅπως στούς ἄλλους λαούς, εἶχε κυρίως ἐθνικό. Τό 1857 ὁ Σπ. Ζαμπέλιος ἐξέδωσε μία ἐργασία μέ τίτλο: *Βυζαντιναί Μελέται. Περί πηγῶν νεοελληνικῆς ἐθνότητος ἀπό Η' μέχρι Ι' ἑκατονταετηρίδος μ.Χ.* Παράλληλη βοήθεια προσέφερε ὁ Ἀνδρέας Μουστοξύδης μέ τήν ἐκδοση τοῦ περιοδικοῦ *Ἑλληνομνήμων*². Οἱ δύο αὐτοί Ἕλληνες

* *Ἀπό τό βιβλίον «Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ΜΕΧΡΙ ΚΑΙ ΤΗΝ Α' ΜΕΣΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟ (324-843), σελ. 27-31.*

¹ Βλ. Ph. Fallmerayer, *Geschichte der Halbinsel Morea während des Mittelalters* (= Ἱστορία τῆς χερσονήσου τοῦ Μορέως κατά τό Μεσαίωνα), I-II, Stuttgart - Tübingen 1830 - 36 καί τοῦ αὐτοῦ, *Περί τῆς καταγωγῆς τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων*, Μετάφραση - παρουσίαση: Κ.Ρ. Ρωμανός, Ἀθήνα 1984. Στή θεωρία αὐτή, ἐκτός τῶν Ἑλλήνων ἱστορικῶν, ἀπήντησαν καί οἱ J.W. Zinkeisen (1832) καί ὁ C.Horpf (1873).

² Τό περιοδικό «Ἑλληνομνήμων ἢ Σύμμικτα Ἑλληνικά» δέν εἶχε τακτική ἐκδοση. Μεταξύ 1843 καί 1853 ἐκδόθηκαν 12 τεύχη.

³ Ὁ χαρακτηρισμός αὐτός ἀνήκει στόν Ostrogorsky, ἐνθ' ἀνωτ., τ. Α', Σ. 61.

έπιστήμονες θά μπορούσαν νά θεωρηθοῦν πρόδρομοι τῶν ΒΣ στήν Ελλάδα. Απέδειξαν ὅτι ἡ Νεότερη Ελλάδα δέν εἶχε κληρονομήσει ἀπό τό Βυζάντιο μόνο τήν γλώσσα καί τήν θρησκεία, ἀλλά καί τήν ἀγάπη γιά τήν ἀρχαία Ελλάδα πού χαρακτήριζε τούς Βυζαντινούς. Τήν μεγαλύτερη ὁμως προσφορά στίς ΒΣ προσέφερε ὁ «φλογερός πατριώτης»³ Κωνσταντῖνος Παπαρρηγόπουλος (1815 - 1891), καθηγητής τῆς Γενικῆς Ἱστορίας στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, μέ τήν ἐξάτομη *Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους*, πού δημοσιεύθηκε μεταξύ τῶν ἐτῶν 1860-1877 καί πού γνώρισε ἕξι ἐκδόσεις⁴. Στούς ἕξι αὐτούς τόμους τό μεγαλύτερο τμήμα καταλαμβάνει ἡ Βυζαντινὴ Ἱστορία.

Διάδοχος τοῦ Κ. Παπαρρηγόπουλου στήν ἔδρα τῆς Γενικῆς Ἱστορίας στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν ὑπῆρξε ὁ Σπ. Λάμπρος (1890-1916), ἐνῶ τό 1912 διορίσθηκε εἰδικά γιά τήν ἔδρα τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης ὁ Ἀδαμάντιος Ἀδαμαντίου. Ὁ Σπ. Λάμπρος παράλληλα μέ τήν διδασκαλία καί τὰ ιστοριοδιφικά του ταξίδια ἐργάσθηκε ἀκάματα γιά τό περιοδικό *Νέος Ἑλληνομνήμων*, τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε μοναδικός συντάκτης⁵.

Τό 1924 συμβαίνουν στήν Ἀθήνα δύο γεγονότα ἀξιόλογα γιά τίς ΒΣ: Πρῶτον ἰδρύεται ἔδρα Βυζαντινῆς Ἱστορίας στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν καί δεύτερον ἰδρύεται τό πρῶτο καθαρά Βυζαντινολογικό ἑλληνικό ἐπιστημονικό περιοδικό, ἡ *Ἐπετηρίς τῆς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν*.

Τήν ἔδρα τῆς Βυζαντινῆς Ἱστορίας κατέλαβε ὁ Κωνσταντῖνος Ἄμαντος, πού ἔγραψε δίτομη *Βυζαντινὴ Ἱστορία*⁶. Τόν διαδέχθηκε

⁴ Μετά τήν 5η ἐκδοση ἀκολούθησε ἡ μέ προσθήκες, σημειώσεις καί βελτιώσεις ἐκδοση τῆς Ἱστορίας αὐτῆς ἀπό τόν Π. Καρολίδη, Ἀθῆναι 1925. Γιά τό ἔργο τοῦ Κωνσταντῖνου Παπαρρηγόπουλου βλ. Σ. Κουγέα, *Ἀντιφώνησις*, ΠΑΑ, τ. 5 (1930), σσ. (85)-(102).

⁵ Ἐκδόθηκαν 21 τόμοι. Τό περιοδικό *Νέος Ἑλληνομνήμων*, 1(1904)-21(1927), ἔχει καί Εὐρετήριο ἐφ' ὅλης τῆς ὕλης του (Ἀθῆναι 1930).

⁶ Βλ. Κωνστ. Ἀμάντου, *Εἰσαγωγή εἰς τήν Βυζαντινὴν Ἱστορίαν. Τό τέλος τοῦ ἀρχαίου κόσμου καί ἡ ἀρχή τοῦ Μεσαίωνα* (1950). Τοῦ αὐτοῦ, *Ἱστορία τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους*, τ. Α' 395-867 μ. Χ., Ἀθῆναι 1963³, τ. Β' 867-

τό 1939 ὁ μετέπειτα ἀκαδημαϊκὸς Διονύσιος Ζακυθηνός⁷ μέχρι τό 1971, ὅποτε ἀνέλαβε τήν ἔδρα ἡ Αἰκατερίνη Χριστοφιλοπούλου⁸. Ἀπό τό 1987 τήν ἔδρα κατέχει ὁ Ν. Οἰκονομίδης, πολυγραφότατος καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου McGill τοῦ Καναδά.

Ἐκτός ἀπό τήν ἔδρα τῆς Βυζαντινῆς Ἱστορίας γιά τήν προαγωγή τῶν Βυζαντινῶν Σπουδῶν ἰδρύθηκε τό 1925 ἡ ἔδρα τῆς «Μέσης καί Νεωτέρας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας», τήν ὁποία κατέλαβε ὁ Νίκος Βέης (1883 - 1958). Τό 1931 ἰδρύθηκε καί ἄλλη ἔδρα σχετική μέ τά Βυζαντινά. Εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ «Δημοσίου καί Ἰδιωτικοῦ Βίου τῶν Βυζαντινῶν», τήν ὁποία κατέλαβε ὁ Φαίδων Κουκουλές. Τήν ἐπροίκισε μέ τό ἐξάτομο μνημειῶδες ἔργο του: *Βυζαντινῶν Βίος καί Πολιτισμός* (1948-1956)⁹. Τήν ἔδρα τῆς Βυζαντινῆς Φιλολογίας κατέλαβε τό 1951 ὁ Ν. Τωμαδάκης μέ διαδόχους του τόν Ἀθ. Κομίνη καί τόν Κων. Μανάφη.

Μέχρι τό 1924 ἑλληνικά βυζαντινολογικά δημοσιεύματα εὑρίσκει κανεῖς στό κατ'ἐξοχήν ὄργανο τῶν Ἱστορικῶν Σπουδῶν, τό *Δελτίον τῆς Ἱστορικῆς καί Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος*, 1 (1883)-32(1989) καί στήν Βυζαντιδα του Ν. Βέη, πού εἶχε μόνον δύο τόμους. Βλ. *Βυζαντίς*, 1(1909)-2(1912). Ἀπό τό 1924 ὅμως καί ἐξῆς ὑπάρχει ἐπίσημο πλέον ὄργανο τῶν Ἑλλήνων Βυζαντινολόγων, πού ἐκδίδεται ἀπό τήν Ἑταιρεία Βυζαντινῶν

1204, Αθῆναι 1977². Γιά τό ἔργο τοῦ Ἀμάντου βλ. Ν. Τωμαδάκη, Κωνσταντῖνος Γ. Ἀμαντος (1874-1960) στόν τιμητικό τόμο: *Εἰς μνήμην Κ. Ἀμάντου (1874-1960)*, Αθῆναι 1960, σσ. ζ'-ιστ'.

⁷ Μαζί μέ τά πολλά ἄλλα ἐπιστημονικά δημοσιεύματά του βλ. καί τήν Ἱστορία του: *Διον. Ζακυθηνοῦ, Βυζαντινὴ Ἱστορία 324-1071*, ἐν Αθῆναις 1972.

⁸ Σύν τοῖς ἄλλοις βλ. καί τό μνημονευθέν ἤδη ἔργο τῆς Αἰκ. Χριστοφιλοπούλου, *Βυζαντινὴ Ἱστορία*, τ. Α' 324-610, Αθῆναι 1975, τ. Β1' 610-867, Αθῆναι 1981, Β'2 867-1081, Αθῆναι 1988.

⁹ Πληροφορίες γιά τίς ΒΣ στήν Ἑλλάδα παρέχουν οἱ: V. Laurent - E. Dalleggio, *Les Études byzantines en Grèce (1940-48)*, REB, τ. 7 (1949), σσ. 93-128.

Σπουδῶν μέ τόν τίτλο: Ἐπετηρίς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, 1(1924)-47(1987-1989)¹⁰.

Ἀπό τό 1939 μέχρι τό 1964 κυκλοφόρησαν 14 τόμοι ἑνός ἄλλου σχετικοῦ περιοδικοῦ. Πρόκειται γιά τήν Ἐπετηρίδα τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, πού περιλαμβάνει ἐργασίες κυρίως τῶν ἐρευνητῶν τοῦ Κέντρου αὐτοῦ. Ἡ ἐκδοση τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ διεκόπη. Βλ. Ἐπετηρίς τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, 1(1939)-14(1964)¹¹. Ὡς συνέχεια τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ ἄρχισε νά ἐκδίδεται ἀπό τό ἴδιο Κέντρο τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν τό περιοδικό Μεσαιωνικά καί Νέα Ἑλληνικά, 1(1984)-4(1992).

Ἀπό τό 1960 λειτουργεῖ στήν Ἀθήνα ἕνα ἐρευνητικό Κέντρο Βυζαντινῶν Σπουδῶν. Πρόκειται γιά τό Κέντρο Βυζαντινῶν Ἐρευνῶν τοῦ (τότε Βασιλικοῦ, σήμερα δέ) Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ἐρευνῶν¹². Οἱ ἐρευνητές τοῦ Κέντρου αὐτοῦ πραγματοποιοῦν ἐρευνητικές ἀποστολές σέ μοναστηριακές βιβλιοθήκες (Πάτμος, Ἅγιον Ὄρος), σέ τοπικά Ἀρχεῖα κλπ. Συμμετέχουν καί σέ ἐρευνητικά προγράμματα. Τά δημοσιεύματα τοῦ Κέντρου αὐτοῦ ἔχουν ξεπεράσει τά 200¹³. Ἀπό τό 1966 καί ἐξῆς ἐκδίδουν καί τό περιοδικό: Σύμμεικτα, 1(1966)-9(1994).

Τό 1969 ἀπέκτησε καί ἡ Θεσσαλονίκη τό δικό της Βυζαντινολογικό περιοδικό, ὄργανο τοῦ Κέντρου Βυζαντινῶν

¹⁰ Τό περιοδικό αὐτό διηύθυνε ἐπί πολλά χρόνια ὁ καθηγητής Φαίδων Κουκουλές καί στή συνέχεια ὁ ὁμότιμος καθηγητής τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Ν. Γωμαδάκης.

¹¹ Καί ἀνάμεσα στούς 14 αὐτούς τόμους ὑπάρχουν κενά.

¹² Γιά τίς δραστηριότητες τοῦ Κέντρου ἔγραψε δύο χρόνια μετά τήν ἱδρυση του ὁ ἐμπνευστής, ἰδρυτικό μέλος του καί διευθυντής του, ἀκαδημαϊκός Λιονύσιος Ζακυθηνός. Βλ. D. Zakythinis, Report of the Byzantine Research Center, Athens 1962.

¹³ Βλ. Κέντρο Βυζαντινῶν Ἐρευνῶν, Σύνοψη Πραγμάτων 1960-1980, σσ. 38-76. Στό ἴδιο δημοσίευμα βρίσκει κανεῖς πληροφορίες γιά τήν ἱδρυση τοῦ Κέντρου, τοῦς σκοπούς του, τό ἐπιστημονικό του προσωπικό, τήν Βιβλιοθήκη του, τά Σεμινάρια καί ἄλλα.

Έρευνών τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου. Τό περιοδικό ἔχει τίτλο: **Βυζαντινά**, 1(1969)-17(1994).

Τό 1979 κυκλοφορήθηκε στήν Ἀθήνα ἀκόμη ἓνα βυζαντινολογικό περιοδικό, ὄργανο τῆς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν καί Μεταβυζαντινῶν Μελετῶν μέ τόν τίτλο: **Δίπτυχα**, 1(1979)-5(1991-1992)¹⁴.

Τό 1981 ἀπέκτησε ἡ Θεσσαλονίκη καί δεύτερο Βυζαντινολογικό περιοδικό. Εἶναι ὄργανο τῆς Ἱστορικῆς Ἑταιρείας πού διηύθυνε ὁ Καθηγητής Ἰωάνν. Καραγιαννόπουλος. Ονομάζεται: **Βυζαντιακά**, 1(1981)-15(1995).

Τό νεότερο ἑλληνικό βυζαντινολογικό περιοδικό μας εἶναι ὁ: **Βυζαντινός Δόμος**, 1(1987)-7(1995).

Ἐκτός ἀπό τά εἰδικά αὐτά περιοδικά, μελέτες καί ἄρθρα βυζαντινολογικοῦ περιεχομένου δημοσιεύονται καί στά ἐξῆς περιοδικά:

1. Θεολογία, 1(1924)-65(1994).
2. Πρακτικά τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, Ἀθῆναι 1(1926)-65(1992).
3. Ἑλληνικά, 1(1928)-45(1995).
4. Ἐπιστημονική Ἐπετηρίς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Β' περ., 1(1935)-29(1985-91).
5. Ἐπιστημονική Ἐπετηρίς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, 1(1927)-26(1993/94).
6. Δωδώνη, Ἐπιστημονική Ἐπετηρίς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων, 1(1972)-23(1994).
7. Ἀριάδνη, Ἐπιστημονική Ἐπετηρίς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Κρήτης, 1(1983)-5(1989).

¹⁴ Διευθύνεται ἀπό τοὺς Καθηγητές Ἀθ. Κομίνη, Βλ. Φειδᾶ καί Σπ. Τρωιάνο.

ΔΩΡΕΑ
ΤΟΥ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΝ
ΤΗΣ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΧΙΟΥ
«Ο ΑΓΙΟΣ ΑΓΑΠΗΤΟΣ»

*

Ὁ Ἐλλογιμώτατος κ. Γεώργιος Μπαμπινιώτης, Ὁμότιμος Καθηγητῆς Γλωσσολογίας καί πρ. Πρύτανης τοῦ Ἐθνικοῦ καί Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, κατά τήν ἐπίσκεψίν του εἰς τήν Χίον τήν 29^η καί 30^η Ἰουνίου ἐ.ἐ. προσκεκλημένος διὰ νά ὁμιλήσῃ κατά τάς λατρευτικάς καί ἐπετειακάς λοιπιάς ἐκδηλώσεις εἰς Οἰνούσας, ἐπί τῷ ἑορτασμῷ τῆς ἐκεῖθεν διελεύσεως τοῦ Ἁγίου, Ἐνδόξου καί Πρωτοκορυφαίου Ἀποστόλου Παύλου, κατά τήν τρίτην αὐτοῦ Ἱεραποστολικήν Περιοδείαν (Πράξ. κ', 15), ἐπεσκέφθη καί τήν Βιβλιοθήκην τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνούσων «Ο ΑΓΙΟΣ ΑΓΑΠΗΤΟΣ», καί ἐξέφρασε τόν ἐνθουσιασμόν καί τόν θαυμασμόν του διὰ τήν πλουσίαν συλλογήν τόσων σπουδαίων συγγραμάτων ὡς καί τὸ ὑψηλόν ἐπιστημονικόν ἐπίπεδον τῶν βιβλίων, ἐγνώρισεν δέ εἰς τόν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Χίου καί παλαιόν (1983-1987) φοιτητὴν του τήν ἐπιθυμίαν του νά προσφέρῃ τὰ ἐπιστημονικά αὐτοῦ πονήματα πρὸς ἐμπλουτισμόν της.

Συγκεκριμένως ὁ κ. Γ. Μπαμπινιώτης προσέφερε εἰς τήν Βιβλιοθήκην τὰ ἑξῆς βιβλία:

1. ΛΕΞΙΚΟ ΤΩΝ ΠΙΟ ΑΠΑΙΤΗΤΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ - 4.000 ΔΥΣΚΟΛΕΣ ΛΕΞΕΙΣ. (Δ' ΕΚΔΟΣΙΣ).
2. ΛΕΞΙΚΟ ΤΩΝ ΠΙΟ ΑΠΑΙΤΗΤΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ - 4.000 ΔΥΣΚΟΛΕΣ ΛΕΞΕΙΣ. (Ε' ΕΚΔΟΣΙΣ).
3. ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ.
4. ΜΙΚΡΟ ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ.
5. ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΜΕ ΣΧΟΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΩΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ.
6. ΛΕΞΙΚΟ ΤΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΛΑΘΩΝ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ.
7. ΛΕΞΙΚΟ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΤΩΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ - "ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΓΓΟΝΙΑ" ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΜΑΣ.
8. ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ γιά ὄλους.
9. ΛΕΞΙΚΟ ΣΥΝΩΝΥΜΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΩΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ.
10. ΛΕΞΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ.
11. ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ - ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ (Μέ σχολία καί ἐνθετους πίνακες).

ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1834
Αρόλιον - Τριτοκλα Σχολείο

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Σεβασμιώτατε,

Άθινα, 16 Σεπ. 2019

Άγού εἰς εὐχαριστίας γιὰ μία ἄλλη φορά γιὰ τὰ τιμὰς ποὺ ἐπιβαρυνήσατε στὴ ματριόμοιά μου μετὰ τὴν φερουδία μου στὴ Χίο, εἰς σέβασμα τῆς ἀσχεπείας λαδιού μου καὶ τῆς γραμματικῆς μου.

Προτίμησα νὰ ἐκδοθῆ ἡ Ση ἐπιτομή τοῦ Μεγάρου μου λαδιού, πρῶτα ποὺ ἔβγαλε πέρα τὸν Σεπτέμβριο.

Ἐπεὶ σέβασμα, λοιπὸν, γὰ ἐπιβάρυνε τὸ δικό σας ἀντίτυπο τῆς Σης ἐκδόσεως (2019) καὶ τὰ ἄλλα λαδιὰ μου (οὐκ ἔσονται ἔτι ἀντίτυπο τοῦ Μεγάρου λαδιού τῆς 4ης ἐκδόσεως).

Γνωρίζοντας τὴ λαχισίαν σας εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἐπολαύσεται τὴ φιλία μου — ἴσως τὴν Ση ἐκδοσεῖ.

Πραεχθῶς γὰ χροῖά νὰ εἶε συλλογὴν αὐτῶν ἀρχμῶν καὶ στὴν Ἀθήνα, ὅπου φραδεῖται ἐδῶ.

Με τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐπιθυμίαν μου

Από τήν πρώτην συνάντησιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Χίου κ. Μάρκου
μέ φοιτητάς καί φοιτητρίας εἰς τ. Μητροπολιτικόν Ναόν Χίου (14.11.2019).

Από τήν ἐκδήλωσιν τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Χίου
ἐπί τῇ ἑορτῇ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940 εἰς τήν αἴθουσαν τοῦ Φ.Ο.Β. (27.10.2019).

«Ἐπὶ στομάτας τριῶν μαρτύρων στήσεται πέν θήμα» (Δευτερ., ιθ', 15).
Ἑλληνική νῆσος Οἰνουσσῶν.